

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Salut Italiei

Leagăn scump al originii noastre, loc sfințit de măririle neperitoare ale unui neam mare, tu, care ai născut pe Caesar și pe Traian Divul, pe Horațiu și pe Dante, pe Rafael și pe Michel-Angelo, Italie dulce și iubită, primește salutul înduioșat al neamului românesc, ce-și duce chinuita sa viață prin țara coloniștilor Tăi răpită din mâinile vitejilor Daci.

Prin negura veacurilor pline de urgiile unei soarte amare, cea mai dulce mângâiere a neamului nostru a fost clipa recunoașterii Tale de mamă născătoare a viței noastre de Români.

De atunci sufletul nostru, aflându-și rostul divin, s'a renăscut în conștiința latinității sale și cu aripi tot mai întărite răzbește înainte spre idealurile mărețe ale libertății și ale civilizațiunii omenesci, căreia Tu i-ai pus temelii neperitoare, Italie scumpă, frumoasă și dulce!

Robită ai fost și Tu de lăcomia barbarilor și sfâșiată de ghiarele hrăpitoare ale lacomilor tirani. Suferințele Tale au fost strigătoare la ceruri și câmpiile Tale au fost învățoșate prin șiroaiile sângelui Tău nobil latin.

Dar și când suferiai jugul tiranilor năpraznici, Tu, Italie, pământul clasic și de genii roditor, străluciai printre neamuri cu artele Tale, cu dulcea Ta poezie, cu știința Ta de lume luminătoare. Scumpă Italie, prin Tine se înlănțuește civilizația omenimei de astăzi cu sufletul omenesc din depărtatele vremuri ale culturii greco-romane.

Și când lumea Te credea moartă pe vecie și începuseră graiurile semințiilor Tale a se diferenția sub jugul atâtor stăpâniri răslețe, geniul Tău mare a suflat dorul de libertate în sufletele tuturor fiilor Tăi și cei abătuți de soarta amară și dușmăniți prin intrigile răutății, au re-simțit deodată bătănd la ușa inimei lor conștiința frăției, și ca un uriaș adormit de veacuri, lăsându-ți somnul, Te-ai scuturat odată puternic și au căzut tiranii de pe trupul Tău chinuit, ca frunzele îngălbenite de brumă la zguduirea năvalnicei furtuni.

Ești acum iar mare, fericită și puternică, Italie scumpă, și azi, când Te veselești întru amintirea mărețelor zile ale luptelor vitejești pentru libertate și unire, iată, uită și sufletul nostru durerea sfâșietoare pentru nefericirea amară a vieții noastre naționale, ci tot cugetul și toată inima noastră Ție se închină astăzi, Italie scumpă. Primește salutul fraților Tăi!

Ultimele acorduri

zie așa numitei acțiuni de împăcare maghiaro-română

Domnul Alexandru Vaida a avut darul a sili prin senzaționala sa vorbire, rostită în Casa țării, pe contele Tisza de a se pronunța în chestia acțiunii de împăcare, inaugurată de acest bărbat, — cum zic compatrioții lui, — de ambele mâni nenorocos. Așa se vede, că d. Vaida a știut unde să dea, ca loviturile sale să ajungă până la răunchii îngâmfatului grof. A spus anume d. Vaida, că întreprinderea lui Tisza a eșuat mai ales din pricina, că Tisza n'a avut destulă autoritate la compatrioții săi, dar nici sprijinul convenit al guvernului și al partidului său.

Aceste cuvinte grave l-au îndemnat pe contele Tisza să-și ridice glasul în Camera și să-și reproducă cunoscutele sale fraze în chestia naționalităților. A încercat cu diferite sofisme a motiva, ce a fost cauza, de întreprinderea sa cu împăcarea Românilor a dat de mal, și în sbuciumările sale, vrednice de compătimire, nu și-a aflat altă scăpare, decât a se năpusti cu toată furia sa asiatică asupra comitetului executiv al partidului național și mai ales asupra deputaților români, învinuindu-i, că prin terorism împiedecă pe bunii și aleșii fruntași (?) români de a intra în tabăra bunilor patrioți.

Spre orientare observ, că contele Tisza nici chiar în sânul partidului său n'are numai prietini, ci și dușmani înverșunați, Gentrii cu feudalii îi urmează orbiș, fiind el reprezentantul celui mai obscur reacționarism, mercantiliștii însă cu prietenii votului universal, cari sunt grupați în jurul miniștrilor Lukács și Székely îl urăsc pe acest Junker nesăbuit.

Această împrejurare explică ținuta rece a unei părți însemnate din partidul guvernului, față de loviturile vehemente ale lui Tisza contra partidului național român și mai ales față de deputații români.

Când a observat șiretul conte, că șrapnelele slobozite contra deputaților români și-au smintit țanta, și n'a avut efectul dorit, și-au schimbat tactica, și ca să poată împărți blamul eșuării întreprinderii sale tragicomice, a ținut de lipsă a accentua cu mare aplomb, că în întreprinderea sa a purces în deplină solidaritate cu prim-ministrul Khuen-Héderváry.

Scos odată Tisza pe arenă, deputații români au judecat, că trebuie odată limpezită chestia împăcării, care atât de mult și așa putea zice în mod dezastruos a preocupat obștea românească.

Domnul deputat dr. Ștefan C. Pop și-a ridicat cuvântul imediat după contele Tisza și în termeni foarte categorici a fixat cauzele eșuării întregii întreprinderi tragicomice de împăcare. A dovedit în mod temeinic, cum deputații naționali și comitetul partidului a observat cea mai bine-

voitoare rezervă în decursul tratativilor, până ce guvernul și sbirii săi vărsau sângele de român.

Nu partidul național, nici terorismul dezvoltat de deputații naționali este cauza, că o înțelegere nu se poate face, ci șovinismul orb și viclenia guvernanților, cari au inscenat comedia împăcării, anume pentru a zăpăci pe unii fruntași români creduli, dar mai ales a deplasa grava chestie în jurul nemaipomenitelor infamii comise la alegeri.

Vorbirea d-lui dr. Ștefan C. Pop, care a împărțit lovituri grele sistemului actual de guvernare, a avut darul de a provoca declarațiunea cunoscută a ministrului președinte atât de compromițătoare pentru contele Tisza, iar pentru noi Români atât de instructivă.

Declarațiunea ministrului președinte este categorică și putem zice: cu aceasta finita la comedia.

A spus ministrul președinte, că dânsul nu a inaugurat nici-odată și nici nu a vestit, că voește să inaugureze vre-o acțiune menită a ameliora stările actuale a naționalităților.

Va să zică Tisza a spus un neadevăr, când a afirmat, că în procedura sa a fost în completă solidaritate cu ministrul președinte.

După acestea, conflictul între Tisza și Khuen este iminent, și dacă domniile acestia, cari au jucat un rol atât de frivol într'o chestie de importanță primordială, ar avea și sentimentul de rușine, ar trebui să-și tragă conzecvențele.

Presa opozițională constată cu multă satisfacție divergențele ivite între acești doi matadori ai partidului muncii.

„Magyarország“ în numărul din 25 Martie 1911, scrie următoarele: „Sedința de azi a avut un moment foarte interesant. Ministrul președinte Khuen a aflat de lipsă după vorbirea deputatului Ștefan C. Pop imediat a-și ridicat cuvântul. Miezul vorbirii sale scurte a fost acea declarațiune, că dânsul nu a aflat de lipsă a iniția acțiuni de împăcări cu naționalitățile, pentru că aceea numai din partea naționalităților se poate face. Tiszaiștii din partidul guvernului au ascultat înlemniți aceste declarațiuni, cari mai clar ca lumina soarelui dezavuează întreaga acțiune de împăcare a lui Tisza.

Declarațiunile acestea au avut un efect zdrobitor asupra grupării Tiszaiste, mai ales pentru aceea, fiindcă numai cu o zi înainte declarase Tisza, că a procedat în deplină solidaritate cu ministrul președinte.

Și astăzi ministrul președinte în mod categoric se lapadă de Tisza, sigur și pentru aceea, pentru că acțiunea lui Tisza, ca oricelucru, de care se apucă omul acesta — a eșuat. Khuen este cu mult mai cuminte, decât să nu se lapede de o acțiune compromițată, iar lui Tisza nu-i rămâne altceva

decât să înghită hapul oferit de prietinel său, de d. ministru președinte. Am reprodus aceste aprecieri făcute de cel mai răspândit organ al independențistilor în nădejdea, că și Românii creduli se vor desmeteci. După toate acestea putem face următoarele constatări:

Comitetul partidului național, precum și alți fruntași distinși ai acestui partid au dovedit maturitate politică, când față de așa numita acțiune de împăciuire inaugurată de contele Tisza, și-a impus rezerva înțeleaptă de a nu se amesteca, ci ca privitor binevoitor a așteptat sfârșitul comediei. Rezultatele, sau mai bine zis eșuările justifică întru toate ținuta deamănă a comitetului și a partidului. Se dovedește înainte de toate din declarațiunile lui Tisza și ale lui Khuen, că domnii aceștia au voit să pună cursă fruntașilor români, ca apoi blamându-i să compromită și cauza sfântă a neamului românesc.

Pentru că oricât se lapăda Khuen de Tisza, fapt netăgăduit este, că contele Khuen în vorbirea ținută în Iulie anul trecut, l-a îmbărbătat pe Tisza să întreprindă acțiunea sa. Oamenii aceștia au avut lipsă de a înscena un simulacru de împăcare, pentru că atunci le ardea tare sub picioare. Ororile comise la alegeri au provocat indignare în lumea întreagă civilizată și mișeliile comise față de Români, cel mai credincios popor ai casei domnitoare, nu numai că au ajuns la urechile celor mai mari, dar precum suntem bine informați, a stărnit adâncă nemulțămire și li s'a impus guvernanților o grabnică reparație. Și s'a înscenat cu asistență binevoitoare, dar tacită a ministrului președinte o farză grosolană, pentru a deplasa chestia responsabilității pentru infamiile comise, și a momi pe bieții Români.

Din partea Românilor, mulți chemați și nechemăți și-au dat concursul la această tragi-comedie. Și-au prezentat memorandele atât Înalt Prea Sfințitul Domn Mitropolit Ioan Mețianu, cât și d. dr. Mihu și s'a prezentat din partea așa numiților moderați memorande peste memorande, și cu ce ne-am ales din toate acestea?

Cu răspunsul, că memorandumul d-lui dr. Mihu nici ca bază de desbatere nu poate fi primit, iar d. ministru-președinte declară în plină ședință a Camerei, că el de când e pe lumea aceasta nu a inițiat acțiuni de împăcări, nici nu ar putea admite ca un ministru-președinte să se dimită de a se ocupa cu daraverile naționalităților.

Iar Tisza într'un răsuflet zbiară și strigă, că partidul național și deputații (vechea poveste cu lupul și mielul) terorizează pe distinșii și aleșii Români, de nu cutează acești cucernici și cinstiți patrioți să-și dea arama pe față, ba horrendum dictu, universitarii români cutează în inima imperiului maghiar a demonstra în contra celui mai cucernic și neprihănit patriot apostol maghiar: Mangra Vazul.

Eu așa cred, că Tisza și Khuen au fost înțeleși, alții vorbesc de conflicte și crize, eu deplâng naivitatea Românilor. Doi unguri, dintre care unul este orb de un ochiu, iar celalalt are pe amândoi albeață, poartă de nas pe Românii sănătoși cu ochii fizici, și acum rād în pumni, pentru că scopul lor a fost să deplaseze chestiile grave ivite la alegeri, urmând proverbul „qui habet tempus habet vitam”. Vremea trece și se uită multele mișelii comise față de Români. Acum sunt la ordinea zilei bugetul, milioanele pentru armată și flotă, ridicarea contingentului militar, reforma armatei etc. etc., cine dracul își mai bate capul cu păsurile Românilor.

Să tragem însă o învățătură din această tragi-comedie. D-nul Mihu, cu bună credință, s'a angajat la tratativele de împăcare cu Tisza și precum știu și cu ministrul-președinte. A trebuit să facă trista experiență, că și modestul d-sale program care conținea minimalele condițiuni ale unui modus vivendi, a fost a limine respins. Durere, că d-sa atunci n'a aflat momentul sosit, a se lăpăda de Tisza, ci a declarat, că dânsul crede în sinceritatea factorilor cu cari poartă tratativele de împăcare și că acei factori voiesc sincer să înfăptuiască o pace cinstită, prin ce a contribuit mult la desorientarea obștei românești. Avem dureroasa satisfacție a constata că

d. dr. Mihu a fost păcălit și dacă până astăzi îi onorăm buna credință după cele întâmplate Joi și Vineri în Camera din Budapesta, așteptăm dela d. Mihu, ca capitalul moral frumos ce-l are, și iubirea generală, ce i-o purtăm să nu le pună în serviciul unor sirene înșelătoare și să nu le risipească pentru unii farsori iscusiți ai taberei dușmane. Comedia împăcării înscenată de Tisza am plătit-o scump, să fim însă și cumiți a fructifica acestea învățături pentru binele mult încercatului nostru neam. Ei voiesc desființarea noastră națională. Să le opunem disciplină de fier, respectând autoritatea comitetului și să ne închegăm rândurile pe toate liniile, ca una să fim dela opincă până la vlădică.

Ion Agârbiceanu

D. Ioan Agârbiceanu ne cere publicarea următoarei scrisori:

Onorată redacțiune!

În articolul prim din Nr. 58 al „Românului” se face între altele întrebarea, dacă eu aș putea lua, cu vrednicie, locul d-lui dr. T. Mihali în conducerea partidului, și dacă am intenția aceasta, pentru ce nu o spun pe față, cu ceilalți, cari ar dori alte locuri de fruntași? În ce mă privește, iată răspund, pentru că nime nu m'a jignit mai adânc în viață, în cinstea mea de om, decât scriitorul aceluia articol. Și nu știu cu ce am meritat să fiu astfel batjocorit. Știu că publicii nostru e sâțul de multele declarații ce se dau, de vre-o patru luni prin ziarele noastre și că mulți cetitori vor zice: pentru ce mai vine și asta să se declare? Rog pe cetitori să mă ierte, dar autorul articolului din „Românul”, mă silește să-mi apar cinstea sufletului meu.

Trăesc de cinci ani, ca preot la țară și-s mulțumit cu viața ce mi-a rânduit-o Dumnezeu, și nu doresc s'ajung fruntaș, pentru că, după părerea mea, a fi fruntaș adevărat, în luptele noastre politice de azi și de mâine, e o sarcină foarte grea, pentru care nu mă simt destul de tare și nici destul de pregătit. Și nu vreau fi nici odată, pentru că alte-s îndeletnicirile mele.

Nu m'am îmbulzit deci, pentru că ar fi fost și o necuviință din partea mea, s'ajung între cei mari. Nu se va afla un singur om, care să spună despre mine contrarul. Nici chiar în convorbiri prietenești nu mi-am arătat vre-odată intenția,

Pompierul

Mitruț Brândușe, poreclit și Lipoveanul, rămasese orfan cam la vârsta de doisprezece ani.

Intr'o noapte de vară, a fugit pe ascuns din comuna Accearlâc din Dobrogea, și a venit în București să se facă precupeț.

Ani de zile a cutreierat mahalalele Capitalei, vânzând legume verzi, zarzavaturi, și alte fructe, pe care le purta în niște coșuri mari, dela un capăt la celălalt al orașului.

Azi așa, mâine așa, au trecut anii. Și Mitruț s'a pomenit într'o zi că-l chiamă la oștire.

Era băiat chipeș, cu mustața răsărită și obrazul rumân. Înalt de statură, lat în spate, și voinic de-ar fi putut să urnească zidul din loc — așa era Mitruț Brândușe la vârsta de douăzeci și unu de ani, când a intrat la pompieri să-și facă datoria către patrie.

A fost orânduit la postul „Foișorului” din bulevardul Ferdinand.

Doamne, cum se uitau la el fetele din mahală, când trecea Dumineca în susul și 'n josul stradei!... Era și băiat vesel, minune mare! Cu toate râdea, la toate le spunea vorbe dulci; și nu știu, zău, care scăpa nesărutată în faptul serii, când dragostile stăteau la pândă, cu brațele întinse, gata, gata să cuprindă ce li-e drag!...

Dar să-l fi văzut când trecea în sborul cailor, la un incendiu, călare pe un rotaș, ori

tremurând de nerăbdare lângă trîmbițașul, care dădea alarmă focului!... Părea că e un năsdraș venit din alte lumi!...

Purta pe cap un coif de alamă galbenă, pieptul acoperit de pavază, iar în picioare cisme lungi... Voinic, și plin de curaj, Mitruț Brândușe era cel mai de seamă pompier din postul Foișorului.

Timp de un an și jumătate a trăit în liniște, necertat și nepedepsit de nimeni, până ce într'o zi le-a venit în companie un brigadir mutat din altă parte. De-atunci viața i-a fost un chin, și slujba o povară... Totuși, nu s'a plâns nici unui camarad, și nimeni nu știa ce năpaste îi roade înimă!...

Numai seara, în amurgit, când prindea a se potoli zgomotul orașului, și când soarele își topea razele pe acoperișuri, atunci se furișea pe strada Rumeioară, unde trăia câteva clipe de liniște, alături de Anuța, o fetișoară cu obraji rumeni și cu părul gălbior.

Intr'o seară, Mitruț sta de vorbă cu Anuța în poartă. Se ridica luna de-asupra orașului, și stelele tremurau în adânc, ca niște clipe dragi, îndepărtate...

La colțul stradei se ivi de-odată brigadirul Năstase, ai cărui pași sunau greoi pe caldarâm de piatră.

Li scânteiau privirile de mânie, când ajunse în dreptul lor; iar când dete cu ochii de Mitruț răcni cu voce răgușită.

„Brândușe, te caut de un ceas și mai bine, pe când tu stai de vorbă cu mândruța la lumina lunei!... Dă fuga la cazarmă, că nu e om de

gardă, și nici planton în companie nu e; te trezești că ne chiamă undeva, în oraș. Să potrivești caii!... Vezi, nu uita: desparte pe Vifor de Spaima să nu se bată iar. Haide, n'auzi? Galop!...

Mitruț fără să zică un cuvânt, porni încet, încet pe mijlocul stradei pustii.

La colț se opri și se mai uită odată în urmă. Simți un fior tăindu-l peste piept, și un cui de foc i-se înfipse drept în inimă.

I-s'a părut, ori a fost în adevăr? Dintr'o săritură a fost dincolo de gard, și tiptil, tiptil, se strecură de-alungul grădinei, până în apropiere de casa Anuței!...

Cum îi bătea inima de tare, să-i fărâme pieptul, și ochii par'că-i vărsau vâpăi de jar aprins!...

Din dosul unui castan cu crengile stufoase, putu să vadă pe brigadirul cum ținea pe Anuța de peste mijloc. Li vorbea așa de aproape, că poate răsuflarea gurei lui, îi îmbujora obraji!... Tâmpile începură să-i svâcnească de-ai fi crezut, că-i sar din loc, pe când un huet ne înțeles pornise a-i sdruncina creierul. O putere nevăzută îl îndemna să facă o săritură, un pas, și să-i sugrume pe amândoi!...

Dar... se lumină numai decât, zicând: „Cănele! Mi-a furat liniștea. Vrea acum să-mi fure și pe Anuța!”

Cum i-ar sdrobi capul ca la o viperă, de l-ar prinde odată la largul lui!...

Torturat de gânduri negre a sărit gardul, și a luat-o în goană spre foișor... A potrivit caii, și a pornit iar pe stradă!...

că aş dori să ajung în frunte. Sunt dintre oamenii, cari cred, că teren de muncă națională și culturală este ori unde, numai voință să fie. Iar ca să pardez numai cu vre-o slujbă onorifică, nu se împacă cu concepția ce mi-am făcut-o asupra vieții.

Convingerile mele față de partidul național nu le-am mărturisit în scris nici odată, pentru că nu mi-a cerut nime, și ar fi fost și ridicol să-mi ceară cineva. Nu-s politician. Dar cu *fapta* am mărturisit crezul politic al partidului totdeauna, la trei alegeri de deputați până acuma. Poate să-mi fie martor, în privința aceasta, d. dr. Vaida fostul deputat al cercului Ighiu, unde eram alegător până acuma.

Cine vrea să știe convingerile ce le nutresc față de fruntașii partidului: d-nii dr. Maniu, Vaida, și Vlad, să binevoiască a citi scrisoarea deschisă ce-am publicat în „Unirea” din Blaj, după căderea d-lui dr. Maniu la Vinț.

Am trăit cu foarte puține cunoștințe personale de-a oamenilor noștri fruntași. Nu mă pot lăuda, c'ăși fi primit decât o singură scrisoare dela vr'un bărbat politician de-ai noștri.

Se vede și de-aici, că dacă nu mi-am dat eu nici o însemnătate în luptele politice — decât în cercul meu de activitate — nu mi-au dat nici alții. Și bine au făcut.

Ș'acum, mie, omului fără legături cu persoane marcante, omului necunoscut în politică, vine autorul din numărul 58 al „Românului” să-mi arunce batjocora, că vreau să fiu fruntaș?

Eu n'aș putea avea atâta răutate. Autorul va fi judecat așa: „S'a înfumurat băiatul! Câteva succese mai slăbuțe în literatură, și iată-l că-și înalță fruntea. Vrea să fie între conducători. Altfel n'ar scrie și acum la „Tribuna”, care de nu va mai avea de țintă vînderea nației, cel puțin vrea să înlocuiască pe fruntașii actuali, cu alții”.

Cred, în rândul întâi, că nu-s mai băiat să mă înfumurez așa ușor. Dar scriu la „Tribuna”.

Da, scriu din toamna lui 1910, din Octombrie mi-se pare. Încă nu știa nime pe-atunci, că „Tribuna”-i „trădătoare”. Mi-a cerut colaborare și am scris. Am în redacție un prieten, coleg de școală, pe Ion Montani. Am scris la „Tribuna”, pentru că îmi plăcea ziarul, cum îi plăcea întregii obște românești. În cursul activității parlamentare nici unui deputat nu i-a venit prin minte să spună, că „Tribuna”-i trădătoare. Deși, dac'ar fi vorba de „vechea intrigă”, ar fi trebuit să știe.

„Tribuna” era *întâiul* ziar, care-mi cerea colaborarea. „Lupta” din Budapesta mi-a cerut câte-o schiță pe Nr. de crăciun, într'un an mi-s'a trimis ziarul, într'al doilea numai 3 luni.

Colaborez la „Tribuna”. Dar vine conflictul dintre ziar și partid, conflict, care pentru mine și azi e o enigmă. În declarația ce-am dat-o

...Era o lună așa de frumoasă în noaptea aceea!...

În ajunul Rusaliilor era un foc mare în oraș. Ardea o fabrică de făină. Posturile de pompieri au fost chemate în ajutor; dar cu toate străduințele, nu mai era chip de scăpare! Fumul și flăcările răbufneau pe ferestre și o mare de vâpăi se ridica din acoperiș, ca o coloană vulcanică. Fiecare bob de grâu era o scânteie, flecare scânteie un focar de incendiu.

Întreg orașul se adunase în jurul fabricii și pe fețele tuturor vedeai zugrăvită spaima, durerea, privind cum distrug vâpăile o avere, o muncă de ani trudiți...

Dogoarea și lumina se împrăștia până departe... și peste tot cuprinsul se întindea un sgomot neînchipuit! Lovituri de topoare, zângănit de arme, voci desperate, trompete, uruituri de trăsuri, strigăte, toate formau un tumult infernal, o frământare de voci omenești, de forțe, care se luptau cu focul!

...Și de departe, dintr'un colț al orașului, se uita luna ca un semn de întrebare, cu lumina slăbită, înspăimântată par'că, de urgia, care mistuia clădirea uriașă, pe deasupra căreia a trecut de atâteaori nepăsătoare!...

Pompierii dela postul „Foișorului” au venit cei din urmă. Li s'a dat în seamă să păzească aripa din stânga fabricii, unde focul nu isbutise încă.

Se vedea numai fumul gros răzbind pe la

cu d-nii Goga și Lupaș, mă obligam, alături cu d-lor, că îndată ce se va adevăra greșala „Tribunii”, o voiu părăsi! Dar coloanele ziarelor noastre au vărsat acuze mereu, și nici o dovadă. Că ce-a făcut cutare și cutare persoană, cu cine a vorbit, pe mine nu mă împoartă. Pe mine mă împoartă ce se scrie în gazetă. Dacă ceice au, nu publică dovezile împotriva „Tribunei”, aștept să văd tradarea din scrisul foii.

Eu n'am știut și nu știu nici acum, cine susține „Tribuna”, cum nu știu cine susține „Gazeta Transilvaniei”, „Drapelul”, „Românul”, cum nu știu cine a susținut „Lupta”. Eu nu pot căuta, deci, după slăbiciunile unor persoane, despre cari nu știu în ce legătură sunt cu ziarul. Caut ce se scrie în foaie. De altfel eu aş crede, că ziarele noastre le susțin abonații.

Articolele de critică socială apărute în „Tribuna” nu-s ale mele. Eu abia de am trei articole cu colorit social-politic. În volumul meu „In clasa cultă” apărut de doi ani, eu am făcut în mare parte o critică socială, așa cum o pricepeam eu. Ideile din întregul volum le-am dezvoltat și în conferința ce am ținut-o la adunarea generală a Asociațiunii, în 1909 la Sibiu. Cartea poate, că n'or fi cetit-o mulți, dar de conferință n'a zis nime, că ar fi anarhică.

Că s'au făcut unele exagerări în acele articole, a recunoscut și redacția „Tribunei”.

Articolele, cari au apărut în „Tribuna” și ar da de bănuț asupra ținutei sale politice ar fi, după autorul articolului din „Românul”, discuțiile cu d. Maniu și aprecierea d-lui Vaida.

Pentru mine însă nu-s convingătoare pentru că, bag de samă, că lupta începe să se poarte acum din patimă. Iar, în cece se spune din patimă, cu greu poți prinde adevărul. Incep, mi-se pare, certele personale, cari, se vede, vor forma cel din urmă capitol al acestei lupte păgubitoare.

De încheiere țin să declar, că nu-s înțeles nici cu d. Goga nici cu d. Ciura, s'ajung fruntaș. Nu știu nimic de nici un plan ascuns, de nici o intenție a altora. Eu îmi cunosc gândurile mele și mi-e deajuns. Sunt însă pe deplin încredințat, că nime, din generația tânără, n'are intenții de a dărâma tronuri.

O critică însă, și mai ales o critică a moravurilor noastre sociale, culturale și chiar politice, totdeauna va fi necesară.

Altfel ziaristica, la un popor ca al nostru, n'ar mai avea nici un drept de existență.

În sfârșit: colaborez *anume* la „Tribuna” și nu la „Românul”? Sunt, deci, dușman al „Românului”? Nu-s dușman, ci dimpotrivă aş voi, ca partidul să aibă un organ oficial, cât de bine redactat și cât de cetit. Pentru ce nu scriu, deci, la „Românul”? Pentru că nu aprob, până „Tribuna” nu-i dovedită de „trădătoare”, apariția lui *chiar* în Arad. Apoi colaborez în multe părți

încheieturi, și câte o limbă de foc, dând de știre că și în astă parte, totul va fi prefăcut în ruină.

S'au înălțat în grabă scările, s'au agățat cângile de umerii zidului și de tocurile ferestrelor, pe când pompierii se urcau spre acoperiș!

Brigadirul Năstase urca cel d'ântăi scara, iar în urma lui venea Mitruț, cu toporul prins în cingătoarea de piele.

Când a trecut ferestrele de sub acoperiș, brigadirul s'a oprit, și a zis lui Mitruț:

„Brândușe, dă-te mai aproape, și ține-te bine de scară. Trebuie să mă urc pe umerii tăi ca să pot ajunge pe acoperiș.

Mitruț mai urcă două trepte, și întorcându-și capul peste umărul drept, își pironi ochii în depărtări!...

Luna se ridicase deasupra orașului, învăluind necuprinsul într'o lumină palidă, gălbue.

Deodată îi reveni în minte noaptea cea, când l-a văzut pe brigadirul ținând pe Anuța de peste mijloc... Simți cum îi năvălește sângele spre cap, și corpul i se aprinse de mânie. Se propti bine de fusteii scării și zise tare:

„Acum sunt gata... Urcă-te sus...”

Dar când brigadirul era aproape să sară pe acoperiș, Mitruț smânci odată din umăr, și brigadirul se rostogoli dealungul scării!...

Un strigăt de durere, un oftat prelung, atât a fost!...

...Și era o lună așa de frumoasă în noaptea aceea!...

Constantin A. Giulescu.

și nu mai ajung. Și 'n urmă chiar susținătorii ei, cred, că n'ar da așa de mult pe colaborarea mea, după ce și invitarea pentru colaborarea la „Românul” nu mi s'a făcut mie personal, ci prin intermedierea dlui dr. Lupaș.

Șirele acestea le-am scris pentru apărarea mea personală înaintea cetitorilor „Românului”. Poate că, stimați cetitori, nu veți fi fost curioși să știți ce mai crede și neînsemnata mea persoană. Dar, n'am avut ce face. M'a silit articolul din „Românul”.

I. Agârbiceanu.

Domnul Ion Agârbiceanu are toată stima și iubirea noastră. Suntem fericiți, că neamul nostru din Ardeal a produs un scriitor de talia d-sale. Nici-odată nu ni-ar fi venit în minte să-l atingem pe d. Ion Agârbiceanu pentru faptul, că unde dorește dânsul să vadă lumină scrisesele sale literare. Nicht gebieten werd'ich dem Sânger. Domnul I. Agârbiceanu poate să scrie oriunde. Scrierile d-sale nu se judecă după locul, unde se tipăresc și unde apar, ci după valoarea lor artistică, care rămâne aceeași, fie, că se vor publica în „Tribuna” ori la altă gazetă, ori în volume. Domnul I. Agârbiceanu să nu se supere însă, dacă numele d-sale a ajuns în vâltoarea vieții politice, măcinătoare de oameni și valori. Chiar d-sa a voit lucrul acesta. Nimeni nu l-a interpelat vre-odată în publicitate, pentru ce scrie la „Tribuna”. Nimeni nu l'a tras pentru asta la socoteală. Și d-sa a socotit totuși, că face serviciu cauzei politice a neamului românesc, dând „declarația” din Nr. 38 al „Tribunei”, în care dimpreună cu d-nii *Octavian Goga și dr. Ioan Lupaș*, dau atestat de moralitate politică pe sama „Tribunei”, susținând, că „Tribuna” *reprezintă și propagă în cadrele principiilor fundamentale ale partidului național român credințele celei mai desăvârșite intrasigente naționale*. Noi, d-le Agârbiceanu, suntem de altă părere cu referință la politica „Tribunei”. Suntem deci de vederi politice contrare cu ale d-tale, în cât privește „Tribuna”. E lucru foarte firesc, deci, că noi combatem păreri d-tale și te considerăm, în urma declarației d-tale politice, întovărășit cu aceia, cari prin „Tribuna”, indiferent dacă conștient ori inconștient, de fapt însă atentează la solidaritatea națională și au produs și până acum lupta nefastă între frații, cari ar trebui să fie împreună *sub disciplina comitetului național*. Nu noi suntem de vină, că d. I. Agârbiceanu a intrat prin declarația sa pe arena luptelor politice. Dacă însă a intrat, trebuie să supoarte fără nici o supărare toate consecințele.

Oamenii politici sunt expuși la atacuri, și cine nu voește să aibă parte de ele, să poștească a sta la o parte. — Ca oricare altul însă, tot astfel și d. Agârbiceanu are incontestabil dreptul de a se amesteca în afacerile noastre politice. S'a amestecat, deci n'are încotro, trebuie să supoarte toate cele, ce sunt împreunate cu acest amestec.

„Pe mine mă împoartă, ce se scrie în gazetă”, zice cu o adorabilă naivitate d. I. Agârbiceanu. Nimic mai mult, ca poziția asta, nu justifică mai limpede faptul, că d. I. Agârbiceanu într'adevăr nu trebuia să se amestece în politică. Ori tocmai asta e cauza tuturor neajunsurilor noastre de astăzi, că *politica*, care se scrie în „Tribuna”, mai ales de vr'un an de zile, este cea mai dezastroasă, cum s'adovedit prin rezultatele faptice. Ori nu? D. I. Agârbiceanu numește articolele de zdrun-

cinare a partidului național, apărute în „Tribuna“, „articole de critică socială“. Serios? Ținem mai mult la puterile intelectuale ale d-lui I. Agârbiceanu, decât să nu fim convinși după cuvintele acestea, că d-sa nu citește partea politică din „Tribuna“. D'apoi, pentru Dumnezeu, d-nule Agârbiceanu, „sinedriul autorizaților, al marcanților, al bătrânilor ramoliți“, „Maniu mistificator“, „Vaida denunțant“, „Goldiș perfid“, „Pop-Cicio mincinos“, „Pop de Basești ramolit“, „Branște burghezul sătul“, „ceata de bipezi inconștienți“ (comitetul), sunt toate acestea „critică socială?“ Trageți de samă, d-le Agârbiceanu! D-ta ori nu vezi, ori nu vrei să vezi. În cazul prim ar fi conștient, să nu mai dai nimănui atestate de moralitate politică, în cazul al doilea, n'ai încotro, „*mitriehen*“, cum zicea mai dăunăzi în „Tribuna“ genialul d-tale tovarăș de școală.

In chestie personală

Indivizii grupați în jurul „Independenței“ d-lui Oncu află de cinstit, din incidentul discursului meu, rostit Vineri în Cameră, a se năpusti asupra mea în modul cel mai mișesc.

Din *minciuni, pervertiri și infamii* nu mai slăbesc. Și din împrejurarea, că eu altcum îmi interpretez un pasaj din vorbire de cum ei, se simt îndreptățiți a-mi arunca în față ignobilul cuvânt de mincinos.

În lumea civilizată, oamenii atinși în onoarea lor, își pot lua o satisfacție oare care; dela „Tribuna“ însă om cinstit tras în noroi încă nu ș'a căpătat satisfacție. Dela d. Oncu nu pot cere nici o satisfacție, pentru că este și bătrân dar și altcum a declarat, că nu primește nici o răspundere pentru cele ce se publică în ziarul său. Iar cu ceialtați din jurul „Tribunei“ nu voesc eu a-mi face de lucru.

Spre orientarea publicului de bună credință, țin însă de lipsă a da unele explicații: Mai bine de un deceniu am fost batjocorit și terfelit de indivizi obscuri, grupați în jurul „Tribunei“ și am avut atâta parte de amărăciune din partea acestui jurnal, încât păcate de moarte dacă ași avea sigur mi-s'ar ierta.

Știind eu cu ce arme se luptă la „Tribuna“, iam încunjurat, cum încunjuri duhurile necurate, pentru că mă cuprinsese jale de familia mea vecinic iritată de cele mai infecte insulte adresate mie.

Știam, că otrăvitorii dela „Tribuna“ așteaptă numai momentul, ca să-mi sară în spinare și de aceea, când silit de vorbirea dușmănoasă a conțelului Tisza, cu o febră aproape de 40 grade, contra opreliștei dictate de medic, m'am dus în parlament să vorbesc, am fost extrem băgător de seamă, că nici pe departe să nu le dau prilej celor dela „Tribuna“ a se agăța de mine. La toate acestea dovadă să fie discursul meu. Cu toate acestea „Tribuna“ din 25 Martie spune, că în vorbirea mea am fost foarte categoric, mi-am dat samă de marele păcat național săvârșit de d. Alexandru Vaida și că am fost nevoit a recunoaște, că nemulțumirile, ce s'au manifestat în coloanele „Tribunei“, n'au avut drept mobil „mâna lungă a guvernului“ etc. etc. În numărul din 26 Martie însă vine „Tribuna“ și protestează contra discursului meu și ne întreabă, că nu cumva suntem ispitiți de fantoma trădării naționale? Iar în numărul din 28 Martie sub marca „cu minciuna“ se năpustește asupra mea, că am mințit și câte toate, și mă acuză că am voit să-i înfățoșez înaintea guvernului unguresc drept „elemente radicale“. Inșă tot în n-rul dela 28 Martie, sub masca o „apucătură per-

fidă“ zic cinstiții dela „Tribuna“ următoarele: „Probabil d-sa (Goldiș) va fi tras în patru ochi furios, un perdaf strașnic colegului său, care-istrică socoteala — spunând adevărul despre acțiunea „Tribunei“. Va să zică într'un resuflet am vorbit categoric, am dezavuat pe d. Vaida, am denunțat „Tribuna“ înaintea guvernului, ca element radical, am mințit, când am zis, că în vorbirea mea n'am vizat „Tribuna“ și apoi în sfârșit am spus adevărul despre acțiunea „Tribunei“.

Din acestea să poate convinge orișicine despre armele, cu cari se luptă la „Tribuna“.

Un deputat național trebuie declarat de mincinos pentru un pasaj clar din vorbirea lui, dar care pasaj este interpretat chiar de „Tribuna“ în trei feluri și despre care constată însăși „Tribuna“ că cuprinde adevărul. Acum mă somează „Tribuna“ să mă declar. Răspund, dar numai dlui dr. Nicolae Oncu următoarele: În vremuri grele l-am apărat, durere, expunându-mă prea tare pentru d-sa. Iar când a fost deputat toate jalbele cercului său eu le-am isprăvit. În mai multe rânduri am excurs pe la Hălmagiu, să-i apăr alegătorii persecutați totdeauna fără nici o remunerațiune, iar d-sa nici o trăsătură de condeiu nu a făcut nici-odată în interesul sărmanilor Români persecutați. Mai bine de 16 ani eu și cu câțiva colegi ai mei scormonim vravurile de acte din arhiva comitatului, apărăm în congregațiune interesele comune și particulare a oamenilor, aproape 1/4 parte din actele cancelăriei mele sunt apelate făcute gratis, în cauze românești, și în decurs de aproape două decenii d. Oncu și duhul otrăvitor, care-l asistează, nici un act n'a studiat, nici odată cuvântul în congregație nu și-a ridicat, o suferință n'a alinat; — cu toate acestea l-am cinstit cu toții. Noi alergam și cheltuiam puterile morale și fizice numai ca să fie toate bine și d. Oncu să rămâie fruntaș între fruntași.

Răsplata mea a fost mai bine de un deceniu persecuție și complot diavolesc, pentru a-mi nimici existența. S'a dat circulare infame pe vremea răsbunătorului călugăr Mangra, invitând dreptcredincioșii să-mi incunjure cancelaria. Și toate le-am suferit, pentru că doream pacea și aveam groază de a ne arăta toată golătatea înaintea străinilor.

D-ta ai cutezat primul în viața mea a-mi striga odată cuvântul infamant de mincinos și astăzi îl debitează din nou oare careva mișel susținut de d-ta.

Află, că onoarea unui deputat național este și capitalul moral al poporului său. Te fac răspunzător pentru faptele otrăvitoare dela „Tribuna“. Eu nu mă voiu răfui cu anonimii d-tale, ci mă voiu adresa deadreptul către gazda lor.

Dr. Ștefan C. Pop,
deputat.

M. Sa Împăratul la Budapesta. Din Viena se anunță, că în prima jumătate a lui Maiu M. Sa Împăratul va sosi din nou la Budapesta. M. Sa va petrece, probabil, trei săptămâni în Capitala Ungariei, iar în timpul acesta la palatul din Buda vor avea loc mai multe prânzuri de Curte. Se crede, că M. Sa va ține și o revistă de paradă asupra trupelor de gardă din Budapesta.

Ni-se anunță, că locurile competente n'au confirmat încă știrea aceasta.

Khuen și Hazay despre reforma militară. În ședința de azi a Camerei ministrul-președinte contele Khuen-Héderváry a declarat, că după desbaterea bugetului Camera va lua în desbatere mai multe proiecte secundare, iar după acestea guvernul va prezenta proiectul despre reforma militară. Nădăjduște, că relațiunile austriace nu vor împiedeca rezolvirea acestui program al său.

Se înțelege, a adăugat ministrul-președinte, că prezentarea acestor proiecte trebuie să se întâmple deodată cu prezentarea proiectului guvernului austriac.

Din izvor competent se anunță, că observarea aceasta a ministrului-președinte e a se înțelege, că Reichsrathul va fi convocat pentru o zi, când se va prezenta reforma militară, apoi din nou va fi ajurnat.

Conflictul ruso-chinez. În fața ciocnirilor dese între sentinele chineze și rusești, unele trupe de-ale Rusiei au înaintat înspre teritoriul Chinei, ba după unele știri, trupele au intrat deja pe teritoriul chinez.

Sunt temeri, că trupele rusești vor măcelări pe Chinezi în calea lor, fiind foarte îndârjite din pricina recentelor omoruri comise de Chinezi.

Nici Chinezii nu stau cu mâinile în sân. După zvonurile mai noi, în jur de Kuldsha se află concentrate numeroase trupe chineze.

Întârzierea răspunsului chinez ar avea chiar acel scop, ca să se câștige cât mai mult timp întru concentrarea trupelor.

Din izvor chinez se vestește, că China a pregătit deja răspunsul ei la ultima notă a Rusiei, care este ținută în tonul cel mai pacinic. Prin acest răspuns China vrea să justifice răspunsul ei prim, în care încă s'ar fi primit în esență condițiunile Rusiei.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 28 Martie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează *Kabós Ferencz*.

Desbaterea cheltuelilor comune.

Iármly Béla: Nu primește articolul bugetului referitor la partea de cheltueli comune, ce se revine Ungariei, deoarece la instituțiunile comune nu s'a luat în considerare principiul parității.

Bikády Antal: Nu primește paragraful, deoarece guvernul nu se îngrijește de interesele poporului.

Hollo Lajos: Protestează în contra declarației de ieri a ministrului președinte, cu privire la modificarea pragmaticeii căilor ferate din Croația.

Polónyi Géza: E o lovitură de stat ordinară.

Contele Khuen Héderváry: Răspunde la vorbirile mai multor deputați. Nu-i drept, că sporirea flotei se face în interesul unei puteri străine. Fiecare stat se îngrijește să-și apere țărmurii. Suma ce noi am votat-o în delegațiuni e disparentă față de bugetele flotei celorlalte puteri mari. (Contraziceri în stânga).

Polonyi: Interrupe.

Cont. Khuen Héderváry: Lucrăm în interesul și satisfacem dorinței națiunii, când ne năzuim să scădem primejdia războiului. După fiecare Congres al păcei urmează un războiu (Ilaritate), ceea ce e de neînțeles, dreptaceea trebuie să grăjim de integritatea armatei noastre.

În decurs de cinci ani bugetul s'a sporit cu 500 milioane coroane iar sporirea anuală, după părerea opoziției, face 34 mil. coroane.

Cheltuelile sunt, ce-i drept, mai mari, dar acestea vor să saneze greșelile guvernelor din trecut.

Referitor la observarea cont. Teodor Bathyány declar, că noi totdeauna am pretins realizarea programului comisiunii de 9. În privința fabricii de tunuri din Ungaria, în conțelegere cu

MAGAZIN IEFTIN
MAUTNER R.

➔ Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzeturii, canafas (pânză lustruasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, servete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1¹/₂—7 ore

guvernul comun, s'a designat, ca mai potrivită, fabrica de fier dela Diósgyőr. Modificarea pragmaticeii căilor ferate nu o va face prin ordonanțe, ci prin lege. Noi n'am oprit calea validității politice a coaliției, cum afirmă d. Holló, dar deschizându-se terenul politica guvernului anterior s'a prăbușit dela sine. Noi am avut datoria, ca să sărim întru apărarea intereselor naționale. (Aprobări vii și aplauze).

Conf. Apponyi Albert își rectifică cuvintele rău interpretate.

Ședința se suspende pe 10 m.

După redeschiderea ședinței Camera votează bugetul.

Ostfy L. înfierează guvernul pentru politica sa nepatriotică în chestia pragmaticeii căilor ferate croate.

Polónyi Géza a cerut, iar Camera i-a permis ca să-și amâne vorbirea pentru ședința de mâine.

Mocsary Sándor, raportorul comisiei lucrărilor publice, prezintă un raport al acestei comisii.

Ședința s'a sfârșit la orele 2 d. a.

Presă din România

despre discursurile din Camera ungară a dlor dr. A. Vaida și Șt. C. Pop

Energicele discursuri ale deputaților noștri, a domnilor dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputatul Arpașului, și dr. Ștefan C. Pop, deputatul Șiriei, ne-au umplut inima de bucurie. Răsunetul lor a străbătut în fiecare colibă românească, răspândind o rază de lumină binefăcătoare și turnând nădejdi și însuflețire în sufletele cătrănite de amarul traiului de sub nefericita domnie ungurească.

A fost o adevărată sărbătoare națională pentru noi Români, succesul acesta strălucit parlamentar al vrednicilor noștri deputați.

Dar, durere, nu ne-a fost dat să serbăm în liniște, deoarece ce „Independența“ d-lor Oncu și Ciorogariu a folosit și acest prilej, ca să terfească și să lovească în aceia, pe cari voința poporului românesc din Ungaria și Transilvania i-a trimis în parlament, ca să vorbească, să spună și să descopere ranele dureroase de cari suferim și să ceară dreptate și pe seama poporului românesc.

Rugăm pe iubiții noștri deputați să nu bage în seamă atacurile mârșave ale „Independenței“, ci să ducă lupta sfântă de desrobire a neamului românesc și pe mai departe, cu căldura, bărbăția și curajul ce-i caracterizează.

Ziarele fraților din România, cari urmăresc cu atențiune și cu simpatie lupta noastră, comentează în termeni foarte călduroși discursurile iubiților noștri deputați, a d-lor dr. Alex. Vaida și dr. Ștefan C. Pop.

lată d. e.

Adevărul dela 11 Mart. v. scrie: „Ceea ce nu s'a făcut până azi în Parlamentul din regatul nostru liber, s'a făcut acuma în Camera ungară din Pesta de către d. Vaida-Voevod. Cu persistență contele Tisza a afirmat, în repetite rânduri, în Camera ungară, că România datorește independența sa, nu luptelor și isbânzilor oștiresale, ci... Austro-Ungariei și în special bătrânului Andrassy.

lată-ne, după războiul dela 77 și 45 de ani de domnie a regelui Carol scoși debitorii Austro-Ungariei și pentru independența pe care am plătit-o cu mii de vieți și jertfe dureroase!

Diplomații politicieni dela noi n'au găsit încă de cuviință să aducă această chestiune la tribuna parlamentului.

Un deputat român, d. Vaida-Voevod, a avut însă curajul și mândria națională de a o aduce în Camera ungară, respingând inviniuirile contelui Tisza.

Opinia publică din țară va ști să-și însemneze acest act românesc.

Ar fi însă deplorabil dacă această chestiune nu ar ajunge în Parlamentul nostru.

Iar în numărul dela 13 Martie același ziar scrie:

„D. dr. Alex. Vaida-Voevod, unul dintre puținii soli trimiși de frații noștri de dincolo în Parlamentul din Budapesta, a ținut acum 4 zile unul dintre cele mai luminoase discursuri ce s'au rostit vre-odată de un Român în Camera ungurească.

Moderat ca formă, dar incisiv ca fond, d. dr. Vaida a atins în substanțialul său discurs, două mari chestiuni: întâi forma brutală sub care privesc diferitele guverne ungurești, în cap cu cel de azi, chestia naționalităților nemaghiare din Ungaria, și al doilea rolul jucat de către vecinii noștri Unguri în chestia independenței României...

Foarte interesant și documentat a fost d. dr. Vaida în partea discursului său, în care a spulberat afirmațiunile contelui Iuliu Andrassy, fostul cancelar austro-ungar.

Distinsul deputat român a respins această afirmațiune, dovedind cu citate din volumul „Viața regelui Carol“ cum că dacă contele Andrassy n'a făcut greutăți proclamării independenței României, aceasta n'a făcut-o de dragul nostru, ci împins de o mare necesitate politică dictată de însăși concepția hegemoniei maghiare, adică aceea de a nu urmări o politică de cucerire în contra României, mai ales când pe teritoriul Ungariei trăiesc de fapt mai mulți Români decât ar pretinde ideea de stat maghiar unitar și național.

Dovezile și observațiunile aduse de d. dr. Vaida în susținerea tezei sale, au fost atât de judicioase și convingătoare, încât însuși contele Tisza, care a simțit nevoia să răspundă imediat elocuentului deputat român, n'a mai încercat să zdruncine adevărul istoric, așa cum l-a prezentat d. dr. Vaida cu privire la faimoasele merite ale Ungurilor în chestia independenței României.

Contele Tisza s'a mărginit să vorbească numai despre tratativele de împăcare cu Români, recunoscând, că ele au ajuns la un punct mort din pricina condițiilor „inacceptabile“, cuprinse în memoriul prezentat astăvară de către d. dr. Mih. guvernului unguresc.

Trufașul conte maghiar, care de altfel a vorbit cu mult tact și chiar cu oarecare simpatie și convingere despre importanța chestiunii fraților noștri de dincolo, și-a terminat discursul său, spunând, că n'a pierdut totuși speranța într'un viitor de pace cu Români, dar că pretenția de a trata pacea numai cu partidul național român, o consideră ca un exemplu de grandomanie“.

Și iarăș:

„Când și-a sfârșit vorbirea, d-rul Vaida, nu s'a auzit nici aplauze, nici „bravo“. E doar de rigoare, ca deputații maghiari să nu aplaude pe un deputat român. Dr. Vaida a primit numai strângerile de mâni frățește din partea deputaților români. Și dacă galeria — înțesată de Români — ar fi avut permisiunea să-și exprime părerea — s'ar fi auzit desigur tunete de aplauze subliniind discursul convingător al d-rului Vaida.

Dar Vaida și-a găsit satisfacție nu în aplauze, ci în împrejurarea, că i-a fost dat ca în plină Camera să spună adevărul, să spună respicat ce crede despre doctorii nației maghiare, cari vor să fericească neamurile din Ungaria cu prafuri, cari pot numai acri sufletele, iar nici decum a le tămădui“.

Seara în numărul dela 11 Martie v. scrie:

„Discursul dlui dr. Alexandru Vaida-Voevod, energicul conducător al politiceii românești de peste munți, a luat proporțiile unui eveniment chiar pentru opinia publică ungurească. Nu s'au sters încă din memoria cititorilor noștri faimoa-

sele scene de sălbătăcie, prin cari fosta Camera ungurească a răpit dlui Vaida-Voevod libertatea cuvântului violându-i imunitatea parlamentară. Cazul devenise tipic pentru mentalitatea șovinștilor maghiari. Aceștia credeau, că d. Vaida nici nu va îndrăzni să vorbească în noul Parlament. Dar spre surprinderea generală a furioșilor săi adversari, d. Vaida a vorbit, a rostit chiar un mare și curajos discurs. Drept culme a surprinderii, Camera l-a ascultat până la sfârșit, în liniște, ceea ce vine ca o desaprobare, deși cam târzie, a scenelor brutale din fostul Parlament.

Domnul Vaida-Voevod s'a ocupat pe larg de cunoscutul discurs al contelui Tisza, în chestiunea națională, și de tratativele pentru „impăcarea“ Românilor. De mult nu s'a mai rostit în Camera Ungariei un discurs atât de documentat și atât de bărbătesc cu privire la situația fraților noștri de peste Carpați.

Discursul dlui Vaida-Voevod are și o parte, care se referă de-a dreptul la regatul nostru.

Distinsul deputat român a ținut să respingă afirmațiunile contelui Tisza, că neatârarea României s'ar datori „politiceii generoase“ a cancelarului austro-ungar de pe vremuri, contele Andrassy. Plin de curaj și de avânt național, d. Vaida-Voevod a constatat, că România își datorește numai sieși independența sa. Deputatul ardelean a citat, pentru dovedirea spuselor sale chiar declarațiunile lui Andrassy, cuprinse în Memoriile Regelui Carol. Acolo se reproduc textual asigurările lui Andrassy, făcute cătră Suveranul nostru, că Austro-Ungaria n'are nici un gând de cucerire față de România, *pentru că sunt și așa prea mulți Români în Ungaria!*

Prin urmare, oamenii de stat ai Maghiarilor n'au fost cătuși de puțin „generoși“, când nu ne-au pus piedeci la proclamarea independenței. Procedând pe cum au procedat, ei și-au cultivat numai propriul interes de a spori garanțiile pentru eghemonia ungurească asupra Românilor din Ardeal și Ungaria, despărțindu-i și mai mult de noul regat român.

Grija independenței României — a spus d. Vaida-Voevod — să n'o mai poarte contele Tisza și bărbații politici din Ungaria; Regele Carol Domnitorul cel mai înțelept din Europa și bărbații de stat ai României știu să vegheze prea bine, asupra destinului statului românesc!

Acestea au fost cuvintele românești și bărbătești, pe cari d. Vaida-Voevod le-a rostit în Camera trufașilor Maghiari. Ele ne destăinuiesc, odată mai mult, cât de mare este dragostea de neam a fraților noștri de dincolo și cât e de puternic sentimentul solidarității lor naționale.

Trăiască Vaida-Voevod și bravii săi tovarăși de luptă!

Iar în numărul dela 14 Martie v. același ziar scrie:

„Un parlament în contra unui singur deputat“.

„A fost destul să vorbească în Camera ungară un singur deputat național român — din cei *cinci*, bob numărat! — și problema naționalității a preocupat trei zile de-arândul opinia publică din regatul vecin.

Discursul documentat și bărbătesc al d-lui Al. Vaida-Voevod a avut darul să provoace imediat un răspuns al contelui Tisza. Dar îngâmfatul pacificator al Românilor și „protector“ al României, a trebuit să înghită fără protestări lecțiunea, pe care i-a dat-o deputatul român, pe chestia pretinselor merite ale politiceii ungurești pentru cucerirea independenței regatului nostru. În fața dovezilor zdrobitoare ale d-lui Vaida, care citase Memoriul Regelui Carol, lăudărosul bărbat de Stat n'a putut să îndruga nici un cuvânt de apărare.

În schimb, a vorbit cu atât mai îndrăzneț despre „pacea“ cu poporul român, ridicând în slava cerului pe creatura sa umilă vânzătorul călugăr Mangra, și jurând să „apere“ pe Români — de însuși partidul lor național, care ar fi dușmanul neîmpăcat al neamului românesc!

Însă declamațiunile patriotice și fanfaronadele eroice ale contelui Tisza n'au rămas fără de răspunsul cuvenit din partea deputaților români. A doua zi, energicul d. Șt. C. Pop, deși era singurul Român în Camera, a luat cuvântul și a executat fără cruțare pe Tisza, dovedindu-i cât

e de nesinceră politica sa de pace. Oratorul român a fost întrerupt mereu de șoviniști, dar a știu să le dea replica meritată și să înfrunte urgia Camerei întregi.

Acest spectacol rar — al unei Camere, care vrea să înăbușe glasul unui singur opozant! — caracterizează de minune situația politică din regatul vecin. Până și gazetele ungurești mai obiective, precum „A Világ”, se rușinează de te-roarea parlamentară deslănțuită în contra d-lui Șt. C. Pop.

Dacă șoviniștii dela Budapesta nu roșesc de noua lor ispravă, asemenea căreia nu se va găsi alta în parlamentele din Europa, — frații noștri pot fi mândri, că numai doi deputați ai lor au fost în stare să țină piept unei Camere din cele mai furioase.

Discursurile d-lor Vaida-Voevod și Ștefan Pop rămânând fapte de bărbăție și demnitate parlamentară, pe când vociferările majorității ungurești ar compromite chiar și un parlament aziatic...

II XX-a adunare generală

a Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei

s'a ținut la 26 Martie 1911, în localitățile „Casinei române” din Deva.

Participarea nu a fost prea numeroasă. Și rău au făcut și rău fac cocoanele noastre, înțeleg marea majoritate a lor, din comitatul nostru, că nu participă la astfel de adunări: ar vedea, întrupat în cel mai ideal mod, rostul ce trebuie să-l îndeplinească femeia română de pretutindeni, întrupat în persoana și munca m. st. prezidente a acestei reuniuni, d-na Elena Pop Hossu-Longin și a mult stimatei directoare a atelierului de fe-sătorie din Orăștie, d-na Victoria dr. Erdélyi.

Munca neobosită, strădania fără preget, desvoltată de domniile lor, indică acest rost. Iar dacă toate femeile noastre îl vor înțelege, la orașe, dar mai ales preotesele și învățătoarele satelor, atunci *rodul muncii* domniilor lor se va potența în scurtă vreme.

Dorim, ca cuvântul de deschidere, a mult stimatei doamne prezidente — adevărat imn al îndemnului spre nesecatele frumuseți ale artei populare, să-și afle ecoul în toate inimile femeilor române.

Urmeze aci în întregime:

Onorată adunare generală!

Industria de casă, este azi, o temă, care agită cu deosebită luare aminte toate spiritele, până la cele mai înalte cercuri din întreaga monarhie Austro-Ungară.

Toate popoarele acestui mare imperiu, au pornit, par'că la o nobilă emulare; de să scoată la lumină plăsmuirii diferite cu cari împodobeste locuința și îmbrăcămintea sa moșneamul dela țară, căci se dovedește neîndoișor, că chiar de pe vremea îndepărtate, instinctul său natural inclină pentruca în trebuințele sale să introducă, nu numai lucruri trainice, dar să le imprime totodată și marca gustului său estetic.

Din ce în ce să stăruie tot mai intensiv pe tema aceasta. De ani încoace, vedem, că întreaga literatură mai cu seamă, muzica, artele frumoase, arhitectura, ornamentica profană și bisericăscă, în diferitele ei manifestări, se inspiră din isvorul fecund al artei populare.

A ajuns timpul nostru la o epocă, care poartă în toate pornirile ei, timbrul suav, luat direct din creațiunile ingeniului țărănesc.

Secolului nostru i-s'a impregnat stilul popular, devenind baza și subiectul favorit al tuturor inspirațiilor mai alese.

Vedem în poezie și muzică, întrebuițate motivele gingașe, eșite din sufletul poporului, formând acestea poeme și acorduri, adevărate perle a literaturii și muzicii moderne, trezând, prin farmecul lor, senzații idilice, cari transpun spiritele acestui veac, muncite de atâtea probleme sgomotoase, în timpuri fericite patriarhale.

Și omul blazat al secolului XX. inviorează în această atmosferă; sistemul său nervos, pururea agitat în alergări după varietăți, tot mai exage-

rate, află pe culmile străbătute de adierile acestor porniri noi, o calmare binefăcătoare și liniștitoare

Triumfând merge înainte pe calea apucată, gustul, după creațiuni plămădite în sufletele curate, adăpostite în creierul munților și în largul câmpiilor întinse.

Direcția aceasta nouă, se manifestă până în cele mai înalte pături ale societății și pe teren social.

În curând văzurăm la Viena primul „Haus-industrie Ball” pus sub patronajul arhiducesei Maria Iozefa, care purta o splendidă toaletă brodată în motive românești, lucrate de societatea doamnelor române din Bucovina.

Nemți, Români, Tirolezi, Stirieni, Boemi, cu un cuvânt toate popoarele Austriei, au prezentat, cu acest prilej costumele și industria lor naționale, atingând prin frumuseța și variațiunea lor bogată, succes fără pereche în anele balurilor vienze.

În Ungaria o altă arhiducesă, Isabella, a îmbrățișat terenul frumos, — de-a cultiva și sprijini arta populară.

Arhiducesa Isabella e cea mai ferventă conducătoare a acestei mișcări ponderoase. Ea a pus baza și sub patronajul ei funcționează „Societatea Isabella” pentru sprijinirea industriei de casă, agitând mereu în favorul ei și stărnind interesul străinătății pentru produsele populare din ținuturile Pozsony, Nyitra, Trencsen, Ciffer și altele.

În Grapon are această societate o colonie întregă, unde lucrează 1300—1400 lucrătoare, producând cele mai frumoase cusături, țesături, dan-tele, ținute toate, în motive populare.

Anul acesta a aranjat societatea la Budapesta, un mare bal în Operă, unde sub patronajul arhiducesei, întreaga societate înaltă s'a adunat, îmbrăcând damele toalete somptuoase, de mare ținută, decorate cu broderii splendide eșite din diferitele ateliere de industrie de casă țărănească, ce întreține societatea.

Și s'a încasat zeci de mii de coroane din aceste găteți, cari bani au revenit în beneficiul harnicelor lucrătoare țărane.

Între astfel de împrejurări e numai natural, că exemplul bun, văzut la alții, mai norocoși decât noi, a pătruns și în societatea noastră românească, unde înainte chiar se arătau începuturi timide de a îmbrătoșa și noi tot mai mult industria noastră, care putem constata cu legitimă mândrie, ține loc onorific între celelalte popoare conlocuitoare. Pentru că și ca gust estetic, și ca combinație de forme și culori, ornamentica noastră țărănească se prezintă sub cele mai norocoase auspicii.

Căldura tot mai intensivă cu care este îmbrătoșată cenușotca de eri-alaltăeri, produce minunea sub ochii noștri, să o vedem reînviată ca crăiasa mândră din basme, care are farmecul de a cuceri și stăpâni viața noastră întreagă socială și intelectuală!

Sub influența aceasta fermecătoare reînvie doinele noastre duioase, dansurile legănate și vitejești, iar portul nostru mândru prinde mereu gustul frumoaselor noastre române îmbrăcându-l cu mândrie la petrecerile noastre, schimbând sa-lele de joc în vedenii strălucitoare.

Și mulțumită pornirii ideale a femeilor noastre cu dragoste de neam, dela Arad, Sibiu, Lugoj, Abrud, însuflețirea pentru portul nostru pitoresc, cucerește teren din an în an.

În carnavalul trecut la toate petrecerile românești costumul a fost de rigoare și sperăm că la anul, va triumfa cu desăvârșire portul nostru strămoșesc asupra modei internaționale.

Minunat prilej pentru purtarea acestei po-doabe clasice a neamului nostru, va fi la vară, adunarea jubilară a Astei, la Blaj.

Ar oferi ochilor o priveliște în veci neuitată, dacă femeile rămâne s'ar folosi de această ocaziune, să prezinte lumii, adunate acolo, feeria costumelor noastre, de o raritate uimitoare.

Ar fi un tablou vrednic de penelul cel mai desăvârșit.

Am documenta prin aceasta odată mai mult, dragostea noastră față de comoara scumpă de izvoare românești, care fală ar face ori-cărui popor din lume! Căci iată, ce zice eruditul Țigara Samurcaș, în cartea sa despre arta țaranului nostru: „Ca și limba populară, arta țărănească și-a

cucerit în fine locul ce i-se cuvine în rândul preocupărilor noastre culturale, căci și ea este una din manifestările caracteristice ale poporului nostru”.

Prin ea, întocmai ca și prin graiul său, țaranul român, se deosebește de vecinii săi de alt neam. Și dacă prin un cataclism neînchipuit, s'ar întâmpla, să amuțiască toți românii, dela Pind și până în Carpați, ei totuși s'ar deosebi, prin înfățișarea, prin casa și portul lor de străinii cu cari trăiesc amestecați. O dovadă neîndoelnică a existenței unei arte, proprie neamului nostru

„Hărăzit fiind deci, dela D-zeu acest dar neprețuit a poporului nostru, avem datorința sfântă, de al păstra și înălța la locul, ce i-se cuvine. Noi, cu deosebire membrele grupate în jurul Reuniunii acesteia, avem mulțumirea, că atunci când la întemeiere, s'a fixat scopul ei, am închinat străduințele noastre, acestui ideal frumos, care stăpânește azi întreaga noastră viață națională. Nainte deci cu D-zeu!

Să facem apostolia mai departe! Și ori-care dintre noi ar găsi o țăsătură sau cusătură, veche, prețioasă, un costum original, să-le transpunem îndată atelierului nostru, înmulțind astfel, colecțiile sale. Apoi produselor acestui atelier, să-le deschidem larg casele noastre, să le împodobim cu ele, căci sunt odoarele poporului nostru, cari mărturisesc după firea lui aleasă, sunt dovezi neîndoioase despre geniul său superior. Astfel purtând steagul nostru mândru vom învrednici și în viitor, sprijinul obștei românești, îndeosebi a generosului nostru binefăcător dr. Ioan Mihu, care scut ne-a dat când nu am avut unde adăposti atelierul nostru, iar acum, văzând că localul dat înainte, nu mai poate încăpea rezboaiile și fețișoarele înmulțite, dornice de a câștiga pâinea prin mânuțele lor harnice, ne-a deschis noi localuri, mari, luminoase, în casele d-sale.

Onorată adunare generală!

În următoarele am onoare a vă face raport despre mișcarea cassei „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei” pe timpul din 27 Februarie 1910 până în 26 Martie n. 1911.

I.

A) conform documentelor alăturate la cartea de percepțiuni venitele, adică încasările pe timpul susnumit fac 4504 cor. 79 bani.

B) conform documentelor alăturate la cartea de erogațiuni cheltuelile Reuniunii pe timpul susnumit fac 3892 cor. 02 bani.

Rezultatul pozițiilor A) și B) 612 cor. 77 bani se află ca depunere în favorul Reuniunii în libelul Nr. 156 la institutul „Decebal” din Deva (suma 572 cor. 77 bani) și la institutul „Grănițerul” din Dobra conform avizului alăturat aici sub NB 1.

II.

Specificarea intratelor: 1. Rest la cassa în bani gata la adunarea generală din 27 Februarie 1910, coroane 320'45. 2. Ajutoare dela băncile consemnate în cartea percepțiunilor cor. 1030'—. 3. Taxe dela membre fondatoare, pe viață, ordinare, ajutătoare și membrii ajutători coroane 116'—. 4. Venitul petrecerilor aranjate în favorul Reuniunii în Deva și Hațeg cor. 222'—. Total cor. 1688'45. 5. Sumele ridicate din depunerile Reuniunii dela institutul „Decebal” cor. 2120'—. 6. Interesele capitalizate după depuneri pe anul 1910 cor. 696'34. Suma cor. 4504'79.

III.

Specificarea eșitelor. 1. Pentru atelier s'au trimis 2080'00. 2. Pentru inundații din Caras-Severin 50'00. 3. Pentru pomul de crăciun 20'00. 4. Spese mărunte, porturi poștale, timbre, mărci, tipărituri 40'23. 5. S'au depus la banca „Decebal” 1005'45. 6. Interese capitalizate după depuneri induse în libele 696'34. Suma 3892'02.

IV.

Averea reuniunii cu ziua de 26 Martie 1911, face: 1. În 9 libele de depuneri 13,376'78. 2. La atelier (inclusive 1910, XII, 31) 7449'69. Total coroane 20,826'47.

V.

Dela înființarea atelierului s'au spesat din partea Reuniunii 10,390'00.

VI.

1. Ajutoarele date Reuniunii din partea ven. Consistoriu arhidiecezan din Sibiu, conform consemnării de sub NB. 2. (pentru atelier) fac 5212'00. 2. Venitele dela petreceri aranjate în favorul atelierului fac 1560'26. Total cor. 6772'26, din ce să constat, că din averea fundamentală a Reuniunii s'au spesat pentru atelier numai 3617'74 coroane.

VII.

Circulația la atelier în anul 1907, 1908, 1909, 1910 inclusive 31 Decembrie se vede din datele următoare:

1. Capital investit din partea Reuniunii cor. 10.390'— 2. Donațiune dela d. dr. Ioan Mihu cor. 128'76. Total cor. 10.518'76. 3. Mobilier parte dela Reuniune, parte acuirat de atelier cor. 1279'38. 4. Marfă eșită cor. 11.412'40. 5. Marfă intrată (vândută) cor. 17.920'07. 6. Salare și regie cor. 13.733'82. 7. Spese mărunte cor. 1840'36.

Rugându-vă a lua raportul la cunoștință, rog a-mi da și absolutoriul.

Deva, la 26 Martie n. 1911.

Primească mulțumitele noastre călduroase și asigurarea, că vom ști prețui: prin însuflețirea noastră, cu care vom servi și în viitor scopul nostru ideal, jertfa sa frumoasă.

Declar a 20-a adunare deschisă.

Urmează apoi *raportul comitetului*: ar merita, să se reproducă în extensiune, ca să vază publicul, care s'a desfiat la atâtea baluri și petreceri de feeria, ce-o prezentă costumul nostru, să vază, câtă trudă și muncă s'a cheltuit la alcătuirea lui, la lățirea lui, la izbândirea lui să vază și să-l iubească, să-l cumpere și să-l poarte, și să înțeleagă lumea, că sprijinirea frumuseții încă e o datorie națională.

Iar când se înțelege, atunci *raportul casarului*, care a urmat, ne va prezenta și în cadrele cifrelor seci, un *profit real*. De-ocamdată a trebuit să ne mângâiem, că în urma profitului moral, atât de mare, realizat de reuniune, n'o să poată întârzia mult, nici cel material.

Remarcăm apoi, din raportul d-nei directoare a atelierului de țesătorie, d-na Victoria dr. Erdélyi, greutățile cu cari se luptă atelierul, întru câștigarea și procurarea modelelor originale, de la țărance: neîncrederea poporului. E de datoria foilor noastre populare mai ales, luând exemplul de la „Libertatea” d-lui Moța, să familiarizeze poporul de la sate, cu intențiile și rostul acestor porniri ale Reuniunii și atelierului.

Toate rapoartele s'au primit, aducându-se mulțumită meritată conducerei.

Indeosebi s'a mulțumit și s'a adus laude d-șoarei *Tiberia Barcianu*, albinița meșteră, conducătoarea Atelierului, pentru zelul și priceperea ei fără păreche.

Intre altele, adunarea a hotărât editarea unui Almanach jubilar, cu ocaziunea împlinirii anului al 20-lea al Reuniunii. Venitul curat îi va reveni fondurilor ei. Vor fi rugați scriitorii mai de seamă, să-și dea concursul lor.

Înălțătoare de inimi a fost apoi, votarea mulțumitei, din partea Reuniunii, celui mai mare binefăcător al ei d. dr. Ioan Mihu, care acum de curând a pus noui încăperi, în casele sale, atelierului. Dăm în întregime adresa votată și trimisă dlui dr. Mihu, iscălită de toate femeile membre Reuniunii, prezente.

Domnule dr. Mihu!

Spirit superior, cum sunteți, știm prea bine, că nu Vă așteptați la vorbe de laudă nici chiar la recunoștință, când cutare instituțiune, fie ea creată ori sprijinită de D.-Voastră, ori cutare singuratic Vă simte inima și mâna binefăcătoare.

Om de înaltă gândire, faceți și ceea ce trece cu mult peste datorință — cu simțul de datorință.

V'ați și obicinuit poate cu atâtea fapte de Mecenat. Ba când în următoarele noi femei române din jurul Reuniunii noastre din comita-

tul Hunedoarii Vă facem adresa de mulțumită în sincere cuvinte pentru noua binefacere, de care ați împărtășit Atelierul nostru, ne temem, că atingem cavalerismul și modestia, aceste note de elită ale individualității D.-Voastră.

Dar dacă D.-Voastră interpretați simțul de datorință până la ultragiare, nici noi nici pe un moment nu ne-am putea dispensa de acest simț, exprimat în scrisoarea aceasta nu pe motiv de gingășie și atențiune gugulitoare femeiască, ci pe motiv de a ne împlini datorința, de a ne respecta pe noi înși-ne atunci, când sărbătorim pe cel mai mare și cel mai puternic protector al Atelierului nostru de țesătorie.

În vremea noastră munificența și liberalitatea sunt noțiuni, cari plutesc mai mult în sfera ideală și mai puțin se manifestă în concretul înfăptuirii Atelierul nostru ori câtă însuflețire caldă era în jurul plăsmuirii lui, ușor putea ajunge a fi copil de stradă, dacă d-voastră dela început nu i-ați fi dat vatra de adăpost, azil de a începe munca.

Și când ați văzut, că copilul menajat crește, se întărește, mai se răsfățează în caprițiile mândre ale neintrecutei și fabuloasei arte de țesătorie și cusătură românească; când ați văzut, că rășboaiile de lemn mort din atelier s'au încins la rășboiu viu, la luptă vie de artă fermecătoare, — atunci d-voastră cu firea aleasă și avântul gândirii ați lărgit vatra, ca copilul răsfățat să fie la largul lui și rășboiul de artă al rășboaielor de lemn mort să-și poarte lupta pe câmp mai larg în încăperi mari și luminoase, unde munca e mai veselă, mai febrilă și mai spornică.

D-voastră, bărbat cu cunoștințe vaste și multilaterale adăugând vederile extinse până la un viitor mai îndepărtat, — cu simțul practic ați înțeles mai mult și mai bine decât oricare altul rostul și importanța atelierului nostru; i-ați apreciat la merit valoarea etică, etnografică, economică, istorică — și trăind vremile, cari le trăim — putem zice — și juridică.

Iată de ce, de câte ori gândim la d-voastră și când vedem, că treceți pragul atelierului, ne vine așa de drag, să vă zicem: „Iată mirele nostru” căci v-ați dat inima și mâna acestei și dragălașe și importante instituțiuni: Făt-Frumos al Reuniunii noastre, care se răsfățează cu Ileana Cosinzana, ce din coșită rujă cântă.

Cu drag fixăm în istoricul Reuniunii noastre cu prilejul a XX-a adunare generală noua dovadă de viu interes și nobil sprijin, ce ne dați și venim a Vă mulțumi cu sincer devotament pentru munificența și liberalitatea manifestată față cu atelierul nostru, cerându-Vă susținerea puternicului sprijin și în viitor, iar noi în schimb Vă asigurăm, că liberalitatea d-voastră este potențarea însuflețirii și nizuinței noastre de a ne afirma de amazoanele luptătoare ale artei țărânești-românești din țara noastră, de a servi cu zel și fără preget scopurile noastre superbe, ajungerea cărora știm, că sunt identice cu nobilele d-voastre doriri.

Primiți, Vă rugăm, expresiunea efectelor noastre de sinceră stimă și înaltă considerațiune, ce Vă păstrăm.

Deva, 26 Martie 1911.

Subscrierile:

Elena Pop Hossu-Longin, Victoria dr. Erdélyi, Valentina dr. Parascha, Hortanse dr. Suci, Emilia Moldovan, Olivia dr. Dobre, Tiberia Barcian, Marietta Olariu, Lenonidia Gherghiu, Aurelia dr. Hossu, văd. Emilia Romanul, Ecaterina Olariu, Vilma Schuster n. Moldovan, văduva Sofia Thiulesc, Alexandrina dr. Pop, Aurora dr. Olariu, Dora Candra n. Thiulesc, Rob Elena Curca.

Remarcăm, că la adunare a participat și venerabilul prezident al comitetului național. II. Sa Gheorghe Pop de Băsești.

Correspondent.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Din Cluj

Când zici „Cluj” zici deja: „Întunecime”. Orașul ăsta mare și sărac, ca o cutie de Bennes, fără duh și fără căldură — orașul baronilor, cari mănâncă slănină de cină în loc să bea șampanie Mumm și în loc să mănânce Caviar — orașul nemeșilor și al Jidovilor înmulți înspăimântător în anii din urmă — orașul ăsta e un cuib al feudalismului și al trândăviei, locuitorii lui sunt trufași și Don Quijoți, bisericile lui sunt vechi, preoții lor sătui și maghiari — universitatea lui e un palat plin de clenodii, de armure și de icoane, reprezentând pe Kossuth — zierele lui sunt seci, ca izvoarele din Saehara și orașul ăsta este leagănul intelectualizmului român...: din orașul ăsta duc energie, cultură și putere! Dar tinerii români educați la Universitatea din Cluj și la celelalte școli înalte — nu duc din Cluj decât datorii, multe și neplăcute datorii, căci în Cluj se se mănă și se bea cu o sete de Epikur, în Cluj se joacă cărți, popici, dueluri și danțuri — dar hora culturii, tinerii noștri nu o prea cunosc, căci intelectualii Clujului, desbinați de vehemența și neastâmpărul conșoșilor Frâncu-Dăianu, cari tot își mai arogă rolul de conducători în viața noastră socială — pe când ar trebui să se retragă dela ori ce manifestări, căci furtunosul lor trecut politic, e un îndemn de veleități.

În Clujul ăsta, vin în fiecare an aproape cinci sute de tineri români. Îi vezi sănătoși, roșii și frumoși, din ochii lor rade dorul de viață și cetești din fruntea lor senină inteligență.

Vin în Cluj, stau patru ani — și când sfârșesc Facultatea — îi vezi deja obosiți, privirea lor e tristă — sunt nervoși și cunosc perfect legile Baccarat-ului, cunosc băuturile, veșmintele, cravatele, femeile, cognacurile și vinurile. Îi vezi plimbându-se pe străzi, copiind mersul legănat al conșilor idioți — duleea noastră limbă o uită, și uită cultura românească. Uită că sunt fiii unei națiuni, care are lipsă de mulți gregari ai luminei și de mulți apostoli ai culturii, — singura lor țintă e, ca să „absolve” și să se promoveze de doctor, căci asta e deja manie simptomatică la noi Români, că ne sbatem după „titluri” pe când ar trebui să ne simțim suverani, știind, că strămoșii noștri n'au jăfuit, n'au vândut patria și n'au ucis, ca să fie „nemeșiți”.

Clujul este o retoartă a sclăviei intelectuale, și ca mediu de educație este poate cel mai infectat.

Tinerimea noastră ajunsă în Cluj, nu-și poate consolida puterile — căci viața socială românească din Cluj, îi înstrăină aproape pe toți.

În Cluj sunt două bănci românești: „Vatra” și „Economul”. În Cluj sunt doi protopopi. În Cluj este o casină.

Și aici că mă opresc căci asta mi-a dat impuls ca să scriu articolul acesta.

Nu știu care e trecutul casinei române din Cluj, dar văd că actuala casină este în vârful unui deal; în o odaie scundă, în care mătura este un simbol veșnic al păcei. — În „Casina română” din Cluj, afli un biliard verde și vechiu ca din diluviu și o masă lungă, pe care vezi coji de portocale și mucuri de țigară. În scriu nu-s cărți, ci numai unele rău traduse ale unui canonic absolut netalentat — în odaie praf, poate ca să simbolizeze că, din el ne-am făcut — iar pe pereți vezi murind pe „Andrieu Mureșanu”, dar ce tristă moarte, să mori de treizeci de ani și tot să nu poți muri. Și nu vezi o gazetă românească de dai Doamne, numai fițiucele jidovești, — căci la masă tinerii joacă mult mai bucuros o partidă de preferans, decât să cetească. E mult mai ușor să câștigi o partidă de cărți — decât să cetești o gazetă românească — căci la una îți pierzi timpul câștigând bani, iar cu a doua perzi și timp și bani.

Iată: în „Casina” asta română — în locașul ăsta al șoarecilor, al baccililor sufletești și trupești, în locașul ăsta se așteaptă primenirea culturii românești! Aici se așteaptă primenirea atmosferei intelectuale, în căsuța asta, în care soarele intră rușinat.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Iată Clujul, faimosul Cluj, care ne crește generațiunea „tinerilor oțeliți“. O vai ce oțel va eși din localul ăsta, în care atâta rugină este.

Iată leagănul în care doarme o viitoare generațiune de oameni conștii — Clujul aceasta vitrină a sărăciei intelectuale.

Și certele, partidele, întrunirile!

Când vine tânărul din Brad, ori Brașov la Cluj, — și aproape zilnic cetește în foi maghiare de „cearta urâtă a valahilor din Cluj“. Adunările dela „Economul“ și celelalte adunări, — oh astea sunt pilde instructive de morală românească — căci în Cluj domnia noastră astfel trăesc. Arareori se întâmplă că, un vrăjmaș să se împace cu celalalt vrăjmaș, că un „partid“ (constă din cei mult doi membri) să se împace cu celalalt partid.

Și astfel să scurge viața intelectuală românească din Cluj. „Domnii noștri“ — înțeleg pe cei bătrâni — să ceartă — iar tinerii învățând dela bătrâni — să ceartă și ei între ei. Și astfel să pregătește o seamă de oameni pentru viitoarea generațiune! Oh ce auspicii dureroase!

Pe cum am spus, impuls la scrierea acestui articol mi-a dat faptul că, după cum mi-să spune Casina română din Cluj își va ținea în curând adunarea sa reconstruitivă. Stroescu, acest suflet generos și luminat, a dăruit zece mii coroane, ca să se trezească din amorfeală conștiința amorțită. Tinerimea universitară încearcă și ea, ca să deștepte din somn letargicului ei intelect: să plănuiește ținerea conferențelor literare, (dar numai să plănuiește), aranjarea unui matineu, și aranjarea unui bal. (Ah bal! Există oare o activitate mai frumoasă pentru un tiner român, decât să aranjeze bal?) În sfârșit las joace tinerii căci jucând, desvoaltă măcar ceva activitate.

Dar țin să arăt întregului public românesc, că la reorganizarea Casinei române din Cluj, să se ignoresc absolut d-nii dr. Amos Frâncu și dr. Daianu, — căci nu este permis, ca personajii de acestea, să ajungă în fruntea unei instituții, care tinde să dea creștere românească și intelectuală unei generațiuni întregi.

Sunt destui frunțași în Cluj, a căror prudență dă garanță morală. Ca să numesc pe câțiva: d.A. Vaida-Voivod, dr. Morariu, Roșescu. Ori care în sfârșit nu e chiar trebuincios un nume bombardant. E vorba, ca să fie om de inimă, care să înțeleagă spiritul vremii, dar, care să fie conștiiu de datoriile sale românești.

Și atunci când se va reorganiza Casina, să se primenească și atmosfera intelectuală a tinerimei. Să vie o nouă generație, care să nu-și eshaurieze toată activitatea în aranjarea unui bal, căci d-ilor, balul nu promovează cultura. Balul e un prilej de dans, dar nici prilej de muucă serioasă. Să piară din sânul tinerimei acele nulități intelectuale, cari încearcă să niveleze tinerimea și intelectul ei.

La Casina din Cluj să ajungă oameni culti și energici, cari să țină de suprema datorie să sprijinească cultura, literatura și arta românească. Să nu se întâmple nicicând un fapt atât de rușinos și atât de trist, ca în fruntea Casinei să stea oameni absolut trecuți din punct românesc.

Pentru jubileul Italiei

Românii de pretutindenii se grăbesc să exprime fraților Italiani manifestații de simpatie, cu ocaziunea aniversării a 50 ani dela Unirea națională a Italiei. Facem aci loc următoarelor:

Dela noi.

Contelui de San-Martino, președintele expoziției Roma.

Cu prilejul aniversării semicentenare a unirii Italiei, trimitem salutul nostru frățesc națiunii italiene, care prin jertfe aproape supraomenești a știut să-și întemeieze acum 50 ani unitatea și libertatea sa națională. Izvorul scump al originii noastre: Italia frumoasă, unită și mare ne dă lumină și îndreptare pentru lupta noastră de desrobire națională. Fratele puternic și mare, națiunea italiană, primească salutul cald al fratelui mic și

asuprit, salutul neamului român din Ungaria.

»Românul«,

ziarul partidului național român din Ungaria.

*

Cu prilejul serbării jubileului de 50 ani al Unirii naționale a poporului italian, s'a trimis din Brașov la adresa Esc. Sale contelui di San Martino, președintelui Expoziției jubileare din Roma, următoarea telegramă de felicitare:

„Esc. Sale Contelui di San Martino, Roma. Românii din Brașov felicită pe poporul-frate cu ocaziunea cincantenarului unității sale naționale. Vieze Italia unită și etern glorioasă. — Ioan Lengeru, avocat, președintele cercului politic român.“

*

Societatea pentru fond de teatru a adresat azi Ex. Sale dnului Conte di San Martino, președintele comitetului expoziției și sărbărilor jubileare italiene în Roma, următoarea telegramă de felicitare:

„La Società per teatro romeno di Ungheria, apprezzando la grand opera della proclamazione dell' unità dell' Italia, che hanno messo ad effetto i fratelli Italiani nella primavera del anno 1861, si associa contutta l'anima alle summe gioie sentite adesso dal popolo italiano coll' occasione delle feste commemorative. V. Onițiu v.-presidente, dr. I. Blaga segretario.“

(Societatea pentru teatru român din Ungaria apreciând grandioasa operă a proclamării unității Italiei, ce au îndeplinit frații Italiani, în primăvara anului 1861, se asociază cu toată inima la înaltele bucurii simțite acum de poporul italian la ocaziunea festivităților comemorative.

*

Din România.

Telegrama senatului României expediată senatului italian, despre care am făcut amintire, este următoarea:

D-lui G. Manfredi,
președintele Senatului Italiei

Roma.

Senatul român în ședința sa de azi, m'a însărcinat cu unanimitate de voturi, să prezint Ex. Voastre și Senatului italian felicitările cele mai călduroase cu prilejul serbărilor cincantenarului fondării regatului Italiei și a unității poporului italian.

Legată prin origina sângelui și adâncă prietenie pe care o are pentru sora mai mare, România face urări sincere pentru propășirea și mărirea Italiei.

Președintele Senatului român.

Gh. Gr. Cantacuzino.

INFORMAȚIUNI

Arad, 28 Martie 1911.

De-ale noastre.

O rectificare. Onorată redacțiune! La notița publicată în Nr. 59 al ziarului „Românul“, referitoare la persoana mea și a cumnatului meu răspund următoarele:

În 15 Martie seara am fost în teatru, jucându-se o piesă cu subiect de tot general. În alt loc și la altă festivitate n'am fost și n'am luat parte. Așa cred, că prin aceasta n'am comis nici un păcat.

Declar mai departe și aceea, că sunt cel puțin 3—4 ani de când n'am convenit cu Șegescu și n'am vorbit cu el. Cu deosebită stimă: Dr. Petru Cornean.

Publicăm cu plăcere rectificarea aceasta. Îl știam pe d. dr. Petru Cornean totdeauna aderent credincios al partidului național român și ni-a durut sufletul văzându-l în fițiuca unguerească din Oravița publicat între aceia, cari au luat parte la tămbălăul unguerească din 15 Martie. Ne mi-

răm numai, cum de n'a rectificat d-sa știerea aceasta îndată ce ea a apărut în fițiuca șovinistă din localitate.

Rectificare. În numărul nostru de ieri s'a strecurat un *non sens* în informațiunea primă scriindu-se: „Ceice se așteptau la o prelegere s'au înșelat plăcut“ în loc de: Ceice se așteptau la o prelegere plictisitoare... etc.

Surori de suferințe. Cetim în „Neamul Românesc“ al d-lui Iorga următoarele: „Foaia noastră are de înregistrat o veste plăcută: A refuzat-o Mangra, vicarul maghiaro-român din Oradea“. „Gazeta Transilvaniei“ a pățit aceeași pățăramă: A refuzat-o d. dr. Nicolae Oncu, dela Arad. Vorba vine, două surori de suferințe față cu doi prieteni de principii (?).

Fondul dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți, aplicați la meserii, Comitetul „Reuniunii meseriașilor sibiieni“, tractând în ultima sa ședință afacerea fondului dr. Șpan, a luat act cu mulțumită de dania făcută de președintele Tordășianu în scopul eternizării memoriei acestui vrednic bărbat. A hotărât, ca fondul să nu se activeze înainte de a ajunge la suma de cor. 2500, când 20% din interese se vor capitaliza, iar 80% se vor folosi la acoperirea cheltuelilor de drum ale copiilor de Moți, cari se aplică la meserie, cum și pentru îmbrăcarea și ajutorarea lor. Fondul se alimentează din daruri benevole, din venitele producțiilor publice, din interese etc. Ca nici meseriașii actuali să nu fie subtrași dela datorința de a jertfi cât de puțin în memoria prietenului cauzelor noastre meseriești, în memoria profesorului dr. Șpan, între ei circulă un apel cald în scopul contribuirii. Cu contribuțiile următoare: colegul decedatului dr. Șpan, dr. Vasile Stan. prof. semin. 10 cor., fostul elev al lui, Ilie Beu, paroh în Apoldul-rom. 5 cor., Vasile Damian, deputat dietal, protopresbiter (Brad) 10 cor., dr. Iuliu Decian, adv. (Șercaia) 5 cor., G. Lupu, paroh (Dritif), Ioan Neagoe, paroh (Stremți), Ioan Budoiu, paroh (Câmpuri-Surduc), câte 2 cor., Ioan Roman, paroh (Tălmăcel) 1 cor., „Auraria“ inst. de credit (Abrud), dr. Zosim Chirtop, adv. (Câmpeni), câte 10 cor., Ioan Simu, preot (Abrud), Teodor Toader, paroh (Mărișel), câte 5 cor., d-soara Silvia Pop, învățătoare (Mărișel) 2 cor., Stefan Morariu, paroh (Cunța) 1 coroană și Eunen Tordășianu 10 bani — fondul a ajuns la suma de 105 cor. 20 bani.

Din patrie.

Regele la Budapesta. După informațiile neconfirmate încă a unui ziar litografiat din Viena, Maj. Sa o să vină la Budapesta la începutul lunii Mai, unde va petrece tret săptămâni. În acest timp se vor da mai multe prânzuri de curte și va avea loc revista trupelor locale.

Apponyi — profesor de drept public. Facultatea juridică a Universității din Budapesta a adus hotărîrea senzațională și neobicinuită de a invita la catedra de drept public pe celebrul conte Albert Apponyi. Astfel a crezut facultatea juridică să-și exprime recunoștința față de faimosul legiuitor și admirația sa pentru concepția îngustă și unilaterală în chestii de drept public a iezuitului conte, care făcea mai luna trecută pe tulnicul libertății Ungariei fericite — în America liberă.

Profesorul dreptului administrativ și public Carol Kmetty, cel al politicei Victor Concha și decanul Alfréd Doleschall au și vizitat pe Apponyi aducându-i la cunoștința d-lui concluzul facultății, însă acesta la rândul său nu s'a pronunțat încă.

Comite suprem acuzat. Azi a pertractat pretura din Zombor procesul de vătămare de onoare, în care preotul reformat Alfred Lombos a ridicat acuză împotriva comitelui suprem al comit. Bács, Stefan Voinich din cauză, că acesta în urma vorbirei sale din 15 Martie ar fi roștit cuvinte ofensatoare la adresa lui. Comitele su-

prem Voinich respinge dela sine acuza, zicând, că dacă a făcut vre-o observare, a făcut-o referitor la partea politică a vorbirei, fără scopul de a jigni. Făcând în același fel inspectorul Faragó și subinspectorul Csapó, păstorul Lombos și-a retras acuza.

Ultimul acord. Pe Notoricul trifoiu Haverda, Jánossy și Vojtha i-au despărțit dreptatea ome-nească. Mult agitatul proces de matricidere ce a produs senzație ca nici unul altul, s'a încheiat. Ultimul acord l-a dat Curia aprobând sentința tribunalului din Budapesta. Sentința o vestește dr. Gh. Balogh, președintele judecătorei iar cei trei condamnați din ordinul ministrului de justiție sunt duși la temniță: pe Maria Haverda la Marla Nostra, pe Aladár Jánossy la Lipotvár iar Antoniu Vojtha la Vác.

Din străinătate.

Criza din Rusia rezolvată. Primul ministru rus Stolypin, care își dăduse deunăzi demisia, și-a reocupat la rugămintea Țarului postul. Prin aceasta s'a înlăturat criza. Stolypin, care se bucură de încrederea întregii familii domnitoare, dar în deosebi a cumnatului Țarului, marele principe Nicolajewits, va primi pentru neplăcerile cauzate satisfacția cea mai mare posibilă. După o pretinsă declarație a țarului, acesta voiește să-i dea satisfacție în mod ostentativ, în public. Intriganții, cari au cauzat căderea lui pe un moment vor fi excluși din Dumă. Proiectele de lege, cari au fost motivul retragerii sale vor fi luate dela ordinea de zi. Prin reocuparea postului său, opinia publică a Rusiei se hucură foarte mult, căci Rusia nu prea are alți bărbați de talia lui Stolypin, care prin cunoștințele sale și prin talentul său politic poate să aducă încă mari servicii patriei sale, mai ales în timpurile acestea critice.

Situația din Austria. Cum era de prevăzut parlamentul austriac a fost ajurnat printr'un autograt imperial și în scurtă vreme parlamentul va fi dizolvat.

Cauza este, că partidul Cehilor a făcut obstrucție în comisia bugetului provizoriu. Prin urmare iarăși a intrat în vigoare paragraful 14. Cehii au venit anume să provoace ajurnarea Camerei, ca să arate guvernului, că fără de dânsii nu poate face nimic.

Este secret al viitorului, că prin această nouă piedecă pusă de Cehi, se vor îndeplini ori ba cunoscutele lor postulate naționale din Boemia. Fapt este, că au ajuns să numere mult în mersul normal al politicii austriace, ba prin puțința de apoi și numai pe o clipă mașinăria statului, dau dovadă de un succes, care oricât este bagatelizat din partea partidelor germane, totuși este destul de mare.

Agravarea situației în Yemen. Din Constantinopol se anunță, că Poarta a primit vești alarmante din Yemen.

Arabii răsculați, cu toate înfrângerile din zilele trecute și-au reformat cetele, înzestrate cu arme și munițiuni de contrabandă, și amenință serios opozițiunile cu mari jertfe ocupate de trupele pacificatoare.

Marele vizir în urma unei conferințe cu Mahmud Sefket pașa, a decis trimiterea unui nou corp de expediționar.

Pentru transportul acestor trupe, Poarta tratează cu campania de navigațiune Norddeutscher-Loyd și cu o societate maritimă rusească.

Suleiman pașa, comandantul garnizoanei asediate din Asir, telegrafiază că, dacă până în douăzeci de zile nu primește ajutoare, va fi nevoit să capituleze în fața răsvrătiților.

Wilhelm la Viena. Pe timpul, când va veni împăratul Wilhelm la Viena, se va întoarce dela Brioni moștenitorul nostru de tron și soția sa. Tot asemenea și atunci, când va sosi moștenitorul de tron german la Viena.

Împăratul Wilhelm va petrece numai o zi la Viena și va pleca de acolo direct la Veneția, unde va avea o întâlnire cu regele Italiei.

Spania și Vaticanul. Guvernul spaniol a primit răspunsul Vaticanului la ultima adresă alui către Vatican. Răspunsul este negativ. Canalejas a declarat față de acest răspuns, că guvernul va sta și mai departe pe lângă punctul său de vedere și va prezenta parlamentului proiectul fără a aștepta învoirea Curiei papale, au stărnit în Spania nemulțumire, care s'a numit și printr'o interpelație adresată ministrului de externe.

În răspunsul său ministrul a dat dovadă, că nu este prea indestulit cu politica Franței, dar ministrul francez a declarat, că Spania și Franța merg mână în mână în această politică, Cruppi a accentuat în favorul argumentelor sale pactul încheiat la 1904 între Franța și Spania precum și cel dela Algeciras.

Fallières la Tunis și Algeria. În curând președintele republicii franceze, Fallières, va întreprinde o călătorie la Tunis și Algeria, în care va fi însoțit de ministrul marinei Delcasse. Călătoria stă în legătură cu o eventuală înlocuire a guvernului din Algeria cu Ionard.

Vizita președintelui Fallières la Brüssel. Președintele Franței va vizita la 10 Maiu orașul Brüssel, unde va sta 20 zile. El va fi probabil însoțit de ministrul de externe și comerciului.

ULTIME ȘTIRI

Noul Primar al Cernăuților. Consiliul comunal din Cernăuți s'a constituit alegând de primar pe baronul Fürth (german), iar pe Voitcu (român) și dr. Weissenberger (evreu).

Serbia amenință România. Ziarul „N. W. Tageblatt“ din Viena reproduce după ziarul „Mali Journal“ din Belgrad un articol de o violență neobișnuită contra României.

Iată în rezumat cuprinsul acestui articol :

„Deși existența alianței turco-române a fost în dese rânduri desmițită, rezultă din declarația unui actual ministru român că în cazul unui războiu balcanic, România va merge cu Turcia.

Această atitudine a României este dictată de Austria și Germania, cari ne mai având curajul să lucreze pe față au găsit mijlocul de a-și face afacerile prin intermediul României. Lucrul e foarte regretabil și României, cari gem sub jugul unguresc nu va aproba nici odată această politică.

„România uită că mai este o Rusie care e gata să nimicească statul român. Dacă Românii cred că Rusia este impotentă acum și că a renunțat la misiunea ei slavă, atunci greșesc.

Fiecare pas al Românilor este controlat la Petersburg și ziua socotelilor nu este departe. Aceasta s'o știe factorii responsabili din România!“

Politica franceză în Marocco. Ministrul de externe Cruppi a luat pentru prima oară cuvântul în Cameră, în care și-a exprimat părerile asupra politicii franceze a Franței în Marocco. Exponerile lui au fost aprobate de Cameră.

Ministrul de externe a făcut un expozeu asupra hotărârilor guvernului, luate în chestia maroccană, despre demersurile guvernului făcute la Sultanul.

Pericol de războiu între Rusia și China. Din Karbin se anunță: Situația s'a agravat din nou. Sunt puține speranțe ca un războiu cu China să poată fi evitat.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MARY

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(7)

— Urmare —

Îi răspunse un râs zgomotos. Abia acum văzu pe acela, căruia îi erau adresate cuvintele; Roey ținea încă cu mâinile nările cailor, era fără de pălărie, cu vesta descheiată, smulsă, cu mâna rănită, sângerând chiar și la față, plin de sudoare, sălbatec, întors acum pe Englez, vesel. Într'același moment zări pe Alice. Ea stătea încă tot pe perina trăsorii. Părăsi la moment caii, trăsura și pe Englez și-și tăia cale până la Alice: „Hei; fetelor; scăpați-mă, rogu-vă de toată turavura asta“ zise el repede, în idiomul lătăreț al celor din țările ostice. Înainte de a se fi putut coborî de pe perină sau de a se fi dat jos servitorul de pe capră, a deschis Roey ușa trăsorii și se afla deja la ele în trăsură. Ajută mai întâiu Alicei, apoi prietenei ei, să se deie jos de pe perini. Apoi zise pe franțuzește birjarului: „Du-mă acasă, îndată ce poți străbate. Adresa o știi D-ta“.

— „Prea bine. Dle căpitan“, răspunse birjarul cu salut plin de respect și cu o privire de admirație. Când a vrut să se așeze și Francisc Roey în trăsură, strămbă din față, se apucă de picior și strigă:

— „Tiii, la naiba! M'a călcat spurcăciunea aia de cal. Abia acum o simțesc“.

Într'același moment întâlnii privirea ochilor mari, mirați, ai Mary-ei. Nu se uitase până acum al ei, nici chiar atunci, când i-a ajutat să se dea jos de pe perină. Schimbarea în expresia feții lui a fost atât de mare și de nespuse de comică, încât amândouă fetele isbucniră într'un râs sgomotos. Prinse cu mâna, care-i sângera, după pălărie — și abia atunci băgă de seamă, că n'are pălărie. Atunci răsă și el.

Într'aceea înaintă birjarul cu trăsura câțiva metri și încerca să întoarcă.

— „Ei? Mai trebuie să-ți spun cine este?“; îl întrebă râzând Alice.

— „Nu“, răspunse el și se uită țintă la Mary, de început să se roșească biata față.

— „Doamne-Dumnezeule, da' cum ai putut să îndrăznești așa ceva?“ întrebă Alice.

— „A, asta nu-i atât de periculos, pe cât se pare“, surâse el, fără ca să-și ia ochii de pe Mary. „La adecă, e vorba numai de o apucătură. Am mai făcut-o încă de două ori“. Povestea cu Mary. „Am băgat de seamă îndată, că și-a perdut aici capul numai unul din cai. Celalalt a fost smuls de cel turbat. Am apucat — simplu de tot — numai pe cel turbat — și gata. Tiii, da urât mai arăt!“

Abia acum descoperi el, că i-se rupsesse întreagă vesta, că-i lipsea ceasornicul și că se mânjea cu mâna, care-i sângera. Mary îi oferă batista ei. El se uită scrutător la petecutul fin, brodat și privi apoi la dânsa:

— „Nu, Domnișoară, asta ar fi ca și când ai vrea să cârpești o coaje de pom cu mătase“.

Locuia îndată lângă poarta de fier, la mâna dreaptă — nu era deci mai nici o depărtare până la el. Se scoborî, mulțumindu-le din inimă, fără ca să le întindă mâna plină de sânge.

Când merse șchiopătând peste trotuar, svelt, puternic, și când se întoarse trăsura, șopti Alice prietenei sale pe englezește:

— „De-ar putea avea cineva odată un astfel de model, Mary!“

Mary privi la ea mirată.

— „Să nu se poată așa ceva?“

Alice o privi și mai mirată.

— „Ca nud — zic.“

Mary era gata să facă o săritură de unde se aplecă apoi înainte și privi pe Alice drept în față. Alice îi întâmpină privirea cu un râs glumeț.

Mary se răzîmă cu spatele în fundul trăsorii și se uită țintă înainte.

Francisc Roey a trebuit să stea liniștit în odaie câteva ceasuri, din pricina piciorului. Când s'a anunțat din nou la Alice, a fost invitată să poftescă și Mary. Așa se înțelese ei. Pe Mary o cuprinse o neliniște atât de mare, încât n'a îndrăznit să meargă la vizită. A doua oră o duse însă curiozitatea — sau ce a fost — la prietina sa. Mary veni târziu și abia, că a stat față în față cu dânsul, a și dorit să nu fi venit mai bine. Avea Roey ceva intențiv, ceea ce o domnișoară de salon ca Mary, o simțea ca ceva ce jig-nește, ce se îmbulzăște cu orice preț. Internul e

Studentii chinezi, prin manifeste către popor, îl îndeamnă pe acesta la războiul sfânt contra rușilor.

— Ca măsură de precauție, autoritățile rusești expulzează pe toții chinezii stabiliți în valea Amurului.

Ministrul căilor de comunicație a încheiat cu o bancă din Yokohama un împrumut de 10 milioane yeni.

În tratativele cu ministrul Rusiei asupra notei ruse dela 16 Februarie privitor la comerțul rusesc în China propriu zisă, chinezii nu par a urmări decât să câștige timp, în speranța că guvernul rus va renunța la pretențiile sale.

— S'a întărit o nouă ligă chineză, sub numele de „Cerulea Galbenă” și care, prin emisarii ei, afăță populațiunea la măcelărirea streinilor.

Din Shanghai se telegrafiază, că aci s'a ținut un meeting la care au luat parte vre-o 30.000 indigeni.

S'a adoptat o moțiune, prin care se preconizează organizarea unor miliții naționale în toate orașele dela granița rusească.

Casele de comerț cari lucrează cu Extremul-Orient au primit telegrame, prin care se semnalează iminența izbucnirii unui războiu între China și Rusia.

Primele de asigurare pentru caz de război au fost urcate la îndoitul de ce au fost până acum.

POȘTA REDACȚIEI

Preotul Dotoianu. (Chișfalău). N'am primit articolul despre care ne-ați scris.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru
gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem” și din
□□ „Balkáni hercegnő” □□

se capătă la

Koch Dániel
Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

DACĂ DOMNIATA

dorești să-ți cumperi un aparat montat cu
motor
bun
perfect
și de o **productivitate deosebită**

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresa-ză-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.

Intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite **preț-curent și eliminat de speșe — gratis.**

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

...: 26 odăi aranjate cel mai modern. ...:

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmutza.**

Consultanți dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Trag binevoitoarea atențiune a
on. public asupra institutului
meu de

spălat și călcat

bine aranjat, în care primesc tot
felul de **curățire.** — — —

Cu stimă:

SZABÓ BALINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

Concurs.

La „CASA DE PĂSTRARE” s. p. a. din Szászabánya (com. Krassó-Szörény), are aplicare momentan pe lângă un salariu anual de 2000 cor. și tantiemă statutară un **contabil** cu praxă deplină și un **cassar** cu un salariu anual de 1000 cor. și tantiemă.

Dela cassar să recere o cautiune de 2000 cor. Contabilul la dorința direcțiunii are să-și ocupe postul imediat. — Recursurile sunt a se înainta direcțiunii cel mult până în **10 Aprilie st. nou.**

DIRECȚIUNEA.

Cumpăr.

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

DR. WERNER SÁNDOR

fost medic mai mulți ani la spitalele Rokus și Szent-Istvan din Budapesta, a instalat în Arad un

laboratoriu medical

în Piața Libertății nr. 2,

— provăzut cu cele mai modere aparate —
speciale de uro și dermatologie.

Cercetarea sângelui sistem Wassermann

a urinei din punct de vedere chimic și bacterologic (gonococcus, coli etc.),

cercetări de spirohaetă, spermă, efflorescențele de păr și piele etc., se execută
●●●●● cu multă acuratețe. ●●●●●

era luat de un curent ca nește valuri. În urmă cu ochii și cu urechile. Gândurile ei îi veniau prin cap. Tot așa sângele. Asta o să se potolească odată, gândi ea; dar n'a fost așa. Alice era fermecată, sau mai bine zis amoroasă; se simțea din fiecare cuvânt și se vedea din fiecare privire. Cu atât mai tare o cuprinsese din Mary simțământul ameteții. Era într'adevăr, așa de urât? Fruntea asta lată, piezișă, ochiiăștia mici, cari arucan schintei, gura cu buzele strinse la olaltă, bărbia, care ieșea înainte — toate acestea aveau ceva nespuse de viguros. Ceeace era hazliu, era, că n'avea nas aproape de loc. Era de tot hazul aproape tot ce povestea el. Plin de veselie și de o sburdălnicie ce te subjugă.

Imprejurul lui domnia vecinic un răs șgomotos, căci era plin — stup de cele mai imposibile idei. De altfel manierele lui nu erau nici de cum brutale. Era, dimpotrivă, politețea personificată, era plin de atențiune, câte-odată chiar galant. Zăcea întregă firea lui, care te subjugă, răsul acesta șgomotos. Chiar numai felul cum vorbea și privirile lui erau pline de fulgerări de veselie. Contribuia la aceasta și întreaga lui statură. Mâna puternică, piciorul bine legat, care era abia de o șchioapă, umerii, grumazul, coșul peptului, — toate acestea vorbeau și ele, când vorbea și el, ieșeau în evidență, demonstrându-și. Nu te puteai deslipi de ele pentru nici un moment. Iar vorba lui curgea ca un torent, fără de a mai înceta.

Mary nu cunoștea altfel de conversație, decât aceea a societății internaționale. O conver-

sație ușoară: despre vânt și despre vreme, despre întâmplările zilei, despre literatură și artă, despre întâmplări din călătorie sau de prin stațiunile făcute — toate acestea la o distanță oarecare. Aici însă erau toate individuale și în nemijlocită apropiere. Pe lângă acestea mai simțea și ea, că are o influință asupra lui, ca un vin tare. Roey ajungea tot mai fascinat de ea, tot mai răsfățat. Asta o întărită, o făcu șovăitoare. Mary dispăru, îndată ce i-a dat eticheta puțința să plece. Uluită, mai bine zis, — a luat-o la fugă. Iși promitea singură, solemn, că nu se va mai întoarce.

Abia mai târziu a mers în odaie, la tatăl ei și la d-na Dawes. Nu povesti nimic, nici un cuvânt despre întâlnirea lor. Pentru prima oră în viața ei. D-na Dawes o îndemnă să se uite la cărțile de vizită de pe masă.

— „Ioergen Thiis? E Thiis aici?”

— „Da, a petrecut întreaga iarnă în Paris. Abia acum a auzit, că suntem și noi pe aici.”

— „Te salută”, adăugă tatăl, care cetea, ca de obicei.

Pentru Mary era aproape o recreare să se gândească la Thiis. În iarna trecută petrecuse mult cu dânsul împreună în Paris. A fost cavalierul ei la diferite ocazii — așa la balurile oficioase din Elysée și în Hotel de Ville. Un cavalier, care-i făcea cinste în orice privință. Drăguț, elegant, plin de cuviință. Tata povestea că Ioergen vrea să se dedice carierei diplomatice.

— „La cariera asta ai lipsă de avere!” zise Mary.

— „O să moștenească ei pe Unchiul Kiaus”, îi răspunde D-na Dawes.

— „E atât de sigur, că o să-i moștenească?”

— „De tot sigur, firește, nu e.”

— „N'a avut Unchiul Kiaus în timpul din urmă pierderi mari?” D-na Dawes tăcu. Tata zise:

— „E posibil.”

— „Il ajută cu ceva pe Ioergen?”

Nu răspunde nici unul.

— „Ei, atunci nu mi-se par prospectele lui Ioergen atât de strălucite”, tăie ea vorba scurt.

Francisc Roey petrecea în Paris însărcinat din partea guvernului său într'o afacere și absența de aceea des din capitală.

Tocmai lipsea și acum, încât Mary se simțea mai sigură; dar când veni odată, într'o dimineață, la Alice — voiau să meargă amândouă prin oraș — dete de el. Roey sări în sus de pe scaun și grăbi spre ea. Ochii lui o potopiră cu admirația și bucuria lor; îi cuprinsese mâna cu amândouă mâinile. Nu mai văzuse Mary când trăia un om mai plin de fericire. Simțea ea, cum se înroși. Alice începu să rădă și răsul ei făcu situația și mai penibilă. Vorbărea lui însă le ajută să iasă din năcaz. Era vorba reț ca nici când altă dată. Începu să povestească despre o fabrică colosală, de unde venea tocmai și încerca să le descrie, chiar fără de voia lor.

(Va urma)

Mijloc excelent diuretic și disolvent de flegmă, beutură vindecătoare, curat sau amestecat cu vin, ne dă o beutură vindecătoare răcoritoare foarte plăcută

Izvorul de apă minerală de Málnási

apă minerală naturală alcalică

Se capătă

„SICULA“ soc. pe acții Málnásfürdő com. Háromszék.

Magazin principal în Arad:
Rubinstein M.

Telefon Nr. 188.

Preț: 1 litru expedit acasă pentru schimbul sticlei 20 fil.

Mare asortiment de ghete de bal

in culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghetă.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

TELEFON 474.

TELEFON 474.

„Rochia-pantaloni“

nu se va bucura nicăiri de așa trecere, ca

ghetele de bărbați, dame și copii

cumpărate la „Asociația călțunarii arădani“
(Aradi Czipőtermelő Szövetkezet), cari se pregătesc din pielea
cea mai bună pe lângă prețurile cele mai ieftine.
E recunoscută și trânicia acestor ghetă făcute cu îngrijire și
de aceea fiecare va lucra în interesul său, dacă își va
procura ghetă trebuincioase la această „Asociație“

(Aradi Czipőtermelő Szövetkezet)

Piața libertății nr. 14.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

Fondat în anul 1882.

Telefon No. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

ARAD,

Andrassy-tér 25, palatul Neumann.

(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propria pre-
gătite, solide și de o execuție elegantă.

Pentru camere de dormit dela 190 fl.

Sufragerie (prânzitor),
dela 140 florini.

Garnituri de salon,
dela 95 florini.

Prețuri de cumpă-
rare convenabile

Se vând exclusiv MOBILE
de lemn tare și vestit

■■■■ NEUSCHLOSZ.

Furnisorul societății
căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Aduc la binevoitoarea cu-
noștință a mult onoratelor
doamne, că mi-am mutat

prăvălia de blănărie

din st. Salacz nr. 1., în str. Kossuth nr. 5.

unde primesc îngrijirea

vestmintelor de iarnă.

Cu stimă

Mayer Miklós,

blănar.

Librăria diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți și recvizite bisericesti:

Aghiazmatar legat	8.—
Acaftistul sf. născătoare de D-zeu și alte rugăciuni leg. simplu	1.70
Acaftistul născ. de D-zeu cu litere cirile simplu leg. 3.—, în pele leg.	4.—
Apostolul cu litere latine leg. simplu în pânză și pele neagră 9.50, în pele roșie	11.50
Biblia ilustrată cu litere cirile, testamentul vechi și nou broșat	10.—
Ceaslov mic cu litere latine leg. simplu 2.40, leg. în pele	4.—
Ceaslov (Orologiul cel mare) leg.	30.—
Evanghelie cu litere latine leg. 25.—, legătură în pele și aurită 35.—, în catifea, aurită și cu cei 4 evangheliști în colțuri	125.—
Evhologiu (Molitvelnic) cu litere cirile leg. (cu litere latine sub tipar)	5.—
Liturgiile sf. păr. Ioan Chrisostom, Vasile Cel Mare și Grig. teologul leg. în pânză și pele neagră Cor. 8.—, în pele roșie	10.—
Mineile pe 12 luni în 12 vol. leg.	172.—
Octoich mare cu litere latine leg. în pele	27.—
Penticostar ciril leg.	16.—
» latin	12.—
Psaltirea împăratului și prorocului David cu litere latine, format mare, legată à 7 și 9.—	9.—
Psaltirea mică legată	2.40
Tâlcul evangheliilor ciril, broș.	2.—
Triodul, cu litere latine, leg.	27.—
Noul testament, broș.	4.—
Tipicul chemării duhului sfânt	—30
Carte de rugăciuni de calistrat Coca, format mic (portativ), leg. simplu	1.60
legată în plus à 3, 5 și 6.—	
legată în celuloid 3.20 și 6, în pele fină 7.50	

Predici.

Scriban I. 50 Predici populare	2.—
Econ. Stavrofor V. Predeanu Predici Exegetico morale, un vol. mare	9.—
Boiu Seminte din agrul lui Christos. Cuvântări bisericesti pe toate duminicile, praznicele și sărbătorile de peste an, 3 vol.	9.—
Popfiu I. Predici pentru Duminici	4.40
Papiu I. Cuvântări bisericesti pentru sărbătorile de peste an	3.—
— Cuvântări funebrele și iertăciuni pentru diferite cazuri de moarte	3.—
Criste V. Predici pentru Duminicile de peste an	1.60
Iorga N. Cuvântări la înmormântare și pomenire	—80
Inocențiu arhiepiscopul Odesei. 51 Cuvântări la postul mare, trad. de arh. Nic. Bacaoanu	3.—

Dr. T. Tarnasvschi și Dr. Voiuschi, Predici pentru toate Duminicile anului bisericesc, ediția a II-a îngrijită de Dr. D. Cioloca, vol. I. și II. à 7.50
Nicorescu I., Predici pentru Duminici 3.—

Potire din bronz aurit 23 ¹ / ₂ cm, înalt cu disc	36.—
» » argint de alpaca cu disc aurit	60.—
» » bronz, paharul și discul din argint curat și aurit	1.20—1.50
Cutie pentru mir la sfântul botez din argint de china	26.—
» pt. sfânta cuminecătura la morboși din argint china	30.—
Linguriță pentru sfânta cuminecătura din argint aurit	4.—
Copie de bronz aurit cu ascuțit de oțel argint aurit	9.—
Candele din metal alb à 6, 8, 10, 20, 30 cor. bucata, argint china à 30, 40, 70 100 cor. bucata.	
Cădelnițe după ritul ortodox din argint de China sau Alpaca à 20, 24, 30, 40 și 50.—	
Cruci pe altar sau portativ din lemn frumos lucrate	4.—
din argint de china cu Domnul Christos gravat în cruce și cu decoruri aurite à 15, 20, 30, 40 cor. bucata.	
Din argint China cu Domnul Hristos în Email și cu decoruri aurite à 20 32 40, 60, cor. bucata.	
Steluță de bronz aurit	9.—
din argint curat	15.—
Ripide din lemn frumos lucrate și aurite à 20, 24, 30 cor. bucata.	
Vase pentru apă și vin cu tavă din alpaca	24.—
Litier din argint China	85.—
Chivot » » »	110.—
Clopoțel pentru altar	10.—
cu 4 sonerii	30.—
Ornate (odajdii) bisericesti în toate execuțiunile dela 140—1000 Cor.	
Ornate negre dela 50—150 Cor.	
Prapori în toate mărimile și de orice culoare dela 60—300 Cor.	
Brâne preoțesti metrul	9.—
Pălării preoțesti fine	10.—
Prăznicare execuție foarte frumoasă, lucrate pe lemn de tei conform prescrierei bisericiei noastre 9 cor. bucata.	
Mormântul Domnului dela 100—300 Cor.	
Icoane sfinte pictate în olei pe pânză orice mărime dela 10, 20, 40 până la 100 cor. bucata.	
Stihare pentru copii à 10 cor. bacata.	
Coroane la cununie din spic frumos lucrate à 20 cor. părechea.	

Cataloage se trimit la cerere gratis și franco.